

Manjšinsko šolsko vprašanje na Koroškem

Koroška dijaška zveza je priredila med 1. in 3. septembrom v šoli č. šolskih sester v št. Petru pri št. Jakobu v Rožu za srednje- in visokošolce tečaj o manjšinskem šolstvu na Koroškem. Tečaja se je udeležilo tudi več učiteljev in učiteljic. Na seminarju je spregovoril predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko o manjšinskem šolstvu, kot gleda nanj manjšina. Ker je slej ko prej šolsko vprašanje za nas najaktualnejše vprašanje, začenjamo v tej številki z objavo izvajanj, ki jih je predavatelj iznašal na seminarju. Dr. Inzko je dejal:

»Zahvaljujem se vodstvu Koroške dijaške zveze, da me je povabilo, naj spregovorim v okviru seminarja, ki ga je organizirala KDZ, o manjšinskem šolskem vprašanju. Spregovoril bom o tem vprašanju, kot gleda nanj manjšina. Ker zavisi od njegove ureditve obstoj koroških Slovencev, njihov nadaljnji kulturni in duhovni razvoj, politična moč in gospodarski vzpon manjšine, odnos do večinskega naroda v deželi, naše poslanstvo v avstrijskem in mednarodnem merilu, naš doprinos h kulturni rasti slovenskega naroda, naš osebni in narodni položaj v družbi, je potrebno, da se vsi pripadniki slovenske narodnostne skupine na Koroškem spet in spet bavimo z našimi šolskimi prilikami v deželi. Koroški dijaški zvezi izrekam vse priznanje, da se je odločila, posvetiti letošnje študijske dneve šolski problematiki koroških Slovencev.

S sledečimi pomembnimi besedami je koroška dijaška zveza vabila na seminar: »Šolsko vprašanje je najbolj pereče za manjšino. Odkod naj pride narastek za gimnazijo, če je psihološki pritisk na starše tako močan, da svojih otrok ne javljajo k slovenskemu pouku, če sploh sistem prijavljanja ni v skladu s členom 7 državne pogodbe? Materija na seminarju bo obširna. Problemov in vprašanj je dosti. Kako naj se naši ljudje otresejo tistega hlapčevskega čuta, ki jim je v stoletjih hlapčevanja prešel v meso in kri? Spoznati moramo, da je moralna dolžnost človeka, da se nauči svojega materinega jezika in da sta tistemu, ki zna dva jezika, odprta dva svetova. Na ta način se lahko otrese ozkostrčnosti in širše in bolj objektivno gleda na svet.«

S temi besedami je skušala Koroška dijaška zveza opozoriti na jedro manjšinske šolske problematike v deželi, o materinem jeziku pa je izpovedala, da je moralna dolžnost vsakega človeka, da se nauči svojega materinega jezika.

To možnost so imeli koroški Slovenci za časa avstro-ogrske monarhije in prve republike v šolah le v skromnem obsegu. Šele šolska odredba iz leta 1945 je zagotovila slovenskim otrokom v osnovni šoli enakovreden pouk v obeh deželnih jezikih, saj sta bila v odredbi priznana in v praksi dejansko upoštevana na prvih treh šolskih stopnjah slovenščina in nemščina kot učna jezika. To načelo je upoštevano sicer tudi v avstrijski šolski zakonodaji iz leta 1959, vendar samo za otroke, ki jih starši posebej prijavijo k dvojezičnemu oziroma slovenskemu pouku.

Manjšinsko-šolski sistem je bil torej na Koroškem v preteklosti krivičen. Skoz desetletja so se otroci slovenskih staršev do sledno odtujevali svoji materini besedi, v trenutku, ko bi morali vraščati v slovenski kulturni svet, ko so spoznali prve pismene izraze svoje materine govornice, te niso v naslednjih letih smeli in mogli uporabljati za globlje spoznavanje svojega jezika in kulture, slovenske zgodovine, temveč je učiteljstvo usmerjalo otroke, čim so vsaj nekoliko mogli slediti pouku v nemškem jeziku, v nemški duhovni svet. Tako je v marsikaterem otroku že v rani mladosti zamrla vez do naroda, iz katerega je izšel. V ponemčevalnem šolskem sistemu, ki ga je

prakticirala tako imenovana utrakvistična šola za časa avstro-ogrske monarhije in prve republike, je treba iskati vzroke nezavednosti našega prebivalstva, hlapčevskega duha med nami ter čuta manjvrednosti, ki mori in hromi še danes prebivalstvo južne Koroške ter ga poriva v socialno in politično odvisev položaj.

Tako moremo naše trenutne narodnostne prilike razumeti le, ako si ogledamo razvoj slovenskega pouka na koroških ljudskih šolah v preteklosti.

Do Marije Terezije je v glavnem ustanavljala, vzdrževala in nadzirala šole Cerkve. Šele za časa Marije Terezije je bilo leta 1770 uzakonjeno načelo: »Šolstvo pa je in ostane državna stvar«. Leta 1804 je bilo preneseno nadzorstvo nad šolami na cerkveno oblast. Tako je bil župnik nadzornik za šole v fari, dekan nad šolami v dekaniji, škof pa nad šolami svoje škofije. Ta ureditev je veljala do leta 1861, ko je stopila v Avstriji v veljavo februarska ustava. Ker so imeli vreden vpliv na šolstvo tudi slovenskega dela Koroške med leti 1804—1860 duhovniki, ki so bili brez izjeme Slovenci — torej narodno zavedni, so bile v tisti dobi manjšinske šolske prilike v deželi razmeroma dobro urejene. To tem bolj, ker je bil med leti 1851—1858 na Koroškem deželni šolski nadzornik slovenski duhovnik Simon Rudmaš. V tem času je bilo na Koroškem 216 nemških, 15 slovenskih in 67 slovensko-nemških šol.

Ob tako dobro urejenem šolstvu se ne čudimo razgibanemu kulturnemu in političnemu delovanju koroških Slovencev. Leta 1848 koroške Slovence ni našlo nepripravljenih, predvsem ne intelektualcev, saj so se ti že pred letom 1848 resno bavili z gojitvijo slovenskega jezika, ako pomislimo n. pr. na Slomškovo delovanje v celovškem semenišču. »Pomlad narodov« je pomenila v revolucionarnem letu 1848 tudi za koroške Slovence vigred, v kateri je na že razmeroma dobro obdelanem narodnem polju vzrasel v naslednjih letih žlahten sad, ki se odraža v močni založniški in literarni dejavnosti ter politični iniciativnosti narodnih delavcev kot Antona Janežiča, Andreja Einspielerja, Antona Martina Slomška, Matija Majarja in drugih. Medtem, ko je za časa Janežičevega Slovenskega glasnika osredotočeno skoro celotno literarno delo na Celovec, sta razgibala Einspieler in Majar z nenavadno politično aktivnostjo narodnostno slovenski Korotan ter preko njega vso Slovenijo, ki dobiva v času, ko so se začela ustanavljati društva »Slovenija« v vedno večji meri tudi svoj politični izraz.

Tako je Celovec med leti 1851, ko je začela delovati tu Mohorjeva družba kot društvo in 1869, torej do Janežičeve smrti, kulturno središče vsem Slovincem. Slovenski jezik in slovenska kultura nista bila umetno vnesena v deželo, temveč sta na Koroškem globoko ukoreninjena, naše slovenstvo pa je bilo v sredi 19. stoletja tako pristno, tako goreče, tako plamteče, da je zajelo s poslanstvom, ki so ga kulturno in politično vršili naši predniki, vsa slovenska srca ob Dravi, Savi in Soči. Zares veličastno obdobje slovenske koroške zgodovine!

(Dalje na 8. strani)

Mogočno slavje na Brezjah

V nedeljo, dne 3. septembra, je verno slovensko ljudstvo obhajalo 60-letnico kronanja čudodelne Marijine podobe na Brezjah.

Brezje so božja pot od leta 1800 dalje. Milostno podobo je 1814. leta naslikal slikar Leopold Layer. Prvi čudež na Brezjah se je zgodil 1863. leta. Ker je na Brezje prihajalo vedno več romarjev, so cerkev, ki je bila podružnica fare v Mošnjah, nanovo pozidali. To je bilo leta 1900. Marijino svetišče so prevzeli v varstvo sinovi sv. Frančiška — redovniki frančiškani. Leta 1907 je nadškof iz Ljubljane, dr. Anton Bonaventura Jeglič kronal Marijino podobo. Letos je torej minilo od tega 60 let.

Slavnosti so se vršile na Brezjah v soboto in nedeljo preteklega tedna. Zunanje in notranje priprave pa so potekale že dolgo pöprej. V soboto zvečer je maševal in pridigoval mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik. Čudovito lepa je bila večerna procesija z lučkami, v kateri so nosili milostno podobo Marije Pomagaj. Po procesiji so v cerkvi odmevale pete litanije. Po vseh cerkvah ljubljanske nadškofije so ob avemariji pritrkovali.

V nedeljo so se na Brezje zgrnile množice vernih Slovencev. Nad 20.000 udeležencev iz vseh delov Slovenije se je prišlo pokloniti svoji Kraljici. Vsi trije slovenski škofje, stiški opat, okoli 100 duhovnikov in bogoslovcev je sodelovalo pri cerkvenih slovesnostih. Razdeljenih je bilo nad 9000 sv. obhajil. Po letu 1941 je bila to največja verska manifestacija v Sloveniji. Nenehno so se brale maše: v cerkvi, na prostem, na samostanskem dvorišču pri novi kapelici

sv. Frančiška. Vse škofovske maše so bile na obsežnem prostoru pred cerkvijo. V veliki zbranosti so ljudske množice sledile sv. mašam, poslušale božjo besedo ter pele Mariji na čast. Številni duhovniki so ponoči in podnevi spovedovali. Prvo slovesno mašo v nedeljo je opravil koprski škof dr. Janez Jenko; med sv. daritvijo so peli pevci dekanije Kranj. Ob 10. uri je bila slovesna pontifikalna maša ljubljanskega nadškofa dr. Jožefa Pogačnika ob asistenci mariborskega ter koperskega škofa in stiškega opata. Ob koncu je bila ponovitev besedila kronanja pred 60 leti.

Naj bo povedano še to, da je romarje pripeljalo 80 avtobusov in nad 1000 osebnih vozil. Brezjanska cerkev in prostor pred njo sta lepo prenovljena. Cerkev krasijo krasni mozaiki, ki so zamisel arhitekta Vurnika. Njegov je tudi načrt za kapelico sv. Frančiška na samostanskem dvorišču. Mozaike je izdelala s pomočnicami šolska sestra Darinka. Znani slovenski umetnik Lojze Perko je naslikal sv. Frančiška. Kapelico in oltar je posvetil ob nedeljskem jubileju ljubljanski nadškof. Vse priprave in obnovitvena dela na cerkvi in samostanu, organizacijo romanja je imel v rokah predstojnik frančiškanov s svojimi sobraty na Brezjah. Čast Bogu in Mariji Pomagaj za dober potek slavnosti!

Slovesnost, ki je potekala ob najlepšem vremenu, s sodelovanjem krajevnih oblasti, ki so skrbele za red, zdravniško oskrbo, prostor za parkiranje, bo v srcih udeležencev ostala nepozabna. Naj Marija z Brezj ne usliši le prošnje posameznikov, naj celotnemu slovenskemu narodu v letu vere utrdi vero v božjega Sina.

S seminarja Koroške dijaške zveze

40 udeležencev se je zbralo med 1. in 3. septembrom v št. Petru pri št. Jakobu v Rožu na seminarju o manjšinskem šolskem vprašanju v deželi, na katerega je vabila Koroška dijaška zveza srednješolce, visokošolce in učitelje.

O manjšinskem šolskem vprašanju iz vidika manjšine je predaval predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko, iz vidika dežele pa je prikazal to vprašanje poslevoedeči predsednik deželne šolskega sveta za Koroško, deželni poslanec Josef Guttenbrunner. Ravnatelj, dvorni svetnik dr. Joško Tischler pa je prikazal razvoj Slovenske gimnazije ter spregovoril o njenem pomenu za slovensko manjšino na Koroškem.

V petek, dne 1. septembra, je bil tudi sprejem, na katerega je vabil ob priliki seminarja Koroške dijaške zveze deželni glavar Hans Sima. Poudaril je vlogo slovenskega intelektualca v deželi in državi ter važnost sodelovanja med obema narodoma v prid uspešnemu razvoju dežele.

Predsednik Koroške dijaške zveze Matvez Grilc, študent prava na Dunaju, se je zahvalil deželnemu glavarju v obeh deželnih jezikih za sprejem, omenil je njegovo vlogo na stikališču treh kulturnih krogov ter dejal, da prizna Koroška dijaška zveza vsak napredek na področju deželne manjšinske politike, pač pa da mora opozoriti še na vrsto doslej nerešenih vprašanj. Soglašča s predstavništvom koroških Slovencev glede upravičenih zahtev manjšine, deželne glavarja pa naproša, da odločno nastopa proti organizacijam, ki ne žele v deželi pomiritve, temveč manjšino stalno ogrožajo. Glede zadržanja državnih in deželnih oblasti do Heimatdiensta in drugih nacionalistično usmerjenih organizacij je Koroška dijaška zveza razočara-

na. S te strani se proti delovanju omenjenih organizacij še nič ni ukrenilo. Predsednik Grilc je dejal: »Wer hat in Kärnten die Hand zur Versöhnung ausgeschlagen? Wer belästigt die Südkärntner Familien immer wieder mit antislovenischen Pamphleten, in denen Intoleranz gepredigt wird? Es gibt nur eine Antwort. Man scheint vergessen zu haben, daß solche Organisationen laut Artikel 7, Abs. 5, des Österreichischen Staatsvertrages verboten werden müßten!«

V spomin je izročil nato predsednik KDZ Grilc deželnemu glavarju sliko koroškega slikarja Wernerja Berga.

V soboto, dne 2. septembra, je bilo dopoldan predavanje o manjšinskem šolskem vprašanju iz vidika manjšine. Predavanje predsednika Narodnega sveta dr. Inzka objavljamo na uvodnem mestu. Po zgodovinskem prikazu celotne problematike, se je bavil predavatelj v drugem delu svojega referata nato z vprašanji, ki so v zvezi s sedanjo šolsko ureditvijo. Izluščil je marsikatera nova gledanja na dogodke leta 1945, 1958 in 1959, ko je bila šolska odredba sprejeta, razveljavljena in sklenjen po avstrijskem parlamentu sedaj veljavni manjšinski šolski zakon. Predavanje je bilo zanimivo predvsem zaradi perspektiv, ki jih je nakazal predavatelj glede na naš položaj na šolskem področju.

Popoldan je govoril poslevoedeči predsednik koroškega deželne šolskega sveta, deželni poslanec Josef Guttenbrunner. Uvodoma je dejal, da ima tudi manjšina pravico, da se dobro počuti v svoji domovini. To bo možno, ako bo upoštevan pri reševanju manjšinskih vprašanj tudi njen glas. Šolsko vprašanje je obdelal nato na podlagi določil zakona iz leta 1959 ter omenil, da sloni sedanja zakonska ureditev na pri-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Politični teden

Po svetu . . .

UBIT VODJA AMERIŠKIH NACISTOV

Pred kratkim so našli v washingtonskem predmestju Arlingtonu ubitega prvaka majhne ameriške nacistične stranke Georgea Lincolna Rockwella. Dve krogli ostrorelca sta prebili vetrobran njegovega avtomobila in ga zadeli v glavo in prsi. Kot trdi policija, je izdihnil in se zatem iz stoječega avtomobila skotalil na pločnik.

V manj kot pol ure je policija zaprla dvajsetletnega Johna Patlerja, nekdanjega

Rockwellovega »propagandnega ministra«, ker sodi, da je morilec. Ob kavciji 50.000 dolarjev se bo lahko branil tudi iz svobode. Patler je bil že šest let četrti na seznamu nacistične organizacije, dokler ga niso januarja letos izključili iz organizacije pod obtožbo, da so njegovi nazori »komunistični«.

Nacisti štejejo nekaj več kot sto članov. Rockwella je zamenjal njegov prvi pomočnik, 33-letni Matthias Koehl. Ob prevzemu dolžnosti je dejal: »Ne poznam nikogar, ki bi lahko stopil v njegove čevlje. Vendar bomo storili vse, da bomo nadaljevali njegovo politiko...«

Rockwell se je zavzemal za to, da bi »vse ameriške črnce prepeljali v Afriko, da bi sterilizirali Žide in jih povsem razlastili«. »Ko bom izvoljen za predsednika ZDA, bom dal vse komuniste in izdajalce v plinško celico,« je dejal svoj čas. Povrh vsega ne bo pet minut po njegovem vstopu v Belo hišo nobenega vprašanja več glede rdeče Kitajske. Pritisnil bo na gumb za izstrelitev vodikove bombe...

Človeka takega kova ni več. Menda samo po naključju je imela Rockwellova zadnja publikacija naslov Morilec je zgrešil prvaka...

ŽIDJE IN ARABCI

Rešitev izraelsko-arabskega problema je težavna naloga, ki terja velike napore

Jean Paul Sartre in Simone de Beauvoire sta se dvaintrideset dni mudila na Bližnjem vzhodu. Medtem sta se srečala s predsednikom Zvezne arabske republike (ZAR) Nasserjem in predsednikom izraelske vlade Eškolom. Sartre je bil med obiskom v ZAR zelo redkobeseden in je šele po vrnitvi v Pariz dal intervju za Literarne novine, čeprav so ga prosili zanj številni predstavniki arabskega, izraelskega, zahodno-evropskega in vzhodnoevropskega tiska. Iz tega razgovora priobčujemo najrazličnejša vprašanja in odgovore.

— V čem je po vašem mnenju bistvo problema?

— Po letu 1948 nobena arabska država ni priznala Izraela. Z izraelskega vidika je priznanje suverenosti (neodvisnosti) osnovni pogoj za pogovore. Z arabskega vidika pa je nujno, da arabskim beguncem priznajo pravico do vrnitve. Mnenja Izraelcev glede tega vprašanja so zelo različna. Nedvomno pa je, da je z arabskega stališča to pogoj za pogovore.

— Ali ste v Izraelu srečali ljudi, ki so pripravljene sprejeti arabski pogoj o prizna-

nju pravice arabskim beguncem, da bi se vrnili?

— Da. Z določenim zadržkom je mogoče reči, da so v Izraelu ljudje, ki so pripravljene priznati beguncem te pravice.

— Ali ste med Arabci našli razumevanje za priznanje obstoja in suverenosti Izraela?

— Vprašanja ni mogoče zastaviti tako. V arabskih deželah, v Egiptu (ZAR = Zvezna arabska republika), se pojavljajo zelo pisane prvine, socialistični sistem je šele v razvoju, še vedno ni organizirane levice. Ljudje, ki sem jih srečal, so mi rekli, da bi obstoj združene levice v Izraelu, ki bi priznala pravice beguncem, olajšal njihovo delo.

— Po precej razširjenem mnenju je Izrael v svojih temeljih zaveznik imperializma, zato tam ne more obstajati nikakršna levica...

— Takšno mnenje obstaja. O njem je mogoče razpravljati, čeprav ga utemeljujejo s tristransko agresijo (napadom) proti Egiptu leta 1956. Vedno, kadar se pogovarjate z Egipčanom, vas bo spomnil na leto 1956. Zato tudi mislim, da mora Izrael storiti prvi ukrep, da bi dokazal, da je kljub tej neslavni tradiciji v Izraelu tudi resnična demokracija, ki vodi razredno politiko.

— Obiskali ste tudi begunska taborišča okrog Gaze. Ali menite, da imajo prebivalci Izraela pravilno podobo o položaju beguncev?

— Begunci živijo v zelo slabih, obupnih razmerah. Vem, da je v Izraelu razširjeno mnenje, da so tega krive arabske dežele. Sam tega ne misli. Pravijo, da jih arabske dežele namenoma puščajo v teh razmerah, da bi jih mogle kazati tujcem. Ne vem za vse arabske dežele, vem pa za Egipt, da si ogromno prizadeva za socializacijo in industrializacijo in da ni sposoben sprejeti 300 tisoč beguncev iz Gaze, če znaša prirastek prebivalstva vsako leto 750 tisoč ljudi.

— V Izraelu ste srečali tudi predstavnike arabske manjšine. Ali menite, da bi arabska manjšina utegnila postati most za sporazumevanje in mir?

— Nekateri izraelski Arabci so mi rekli, da bi pod določenimi pogoji mogli biti takšen most. Ti pogoji so zelo preprosti: Izrael naj jim prizna vse državljanke pravice, toda to ni veliko, ker sestavljajo manjšino 300 tisoč ljudi v primerjavi z dvomilijonsko večino, tako da pomeni njihov glas sorazmerno malo. Iz raznih razlogov pa nimajo popolnih ekonomskih pravic, delno zaradi tradicionalne strukture arabske dru-

žine in rabske vasi, delno pa tudi zaradi zgodovinskih okoliščin, ki izvirajo iz vojne leta 1948, in zaradi dejavnosti določenih izraelskih krogov. Če hočejo, da bi Arabci pričali v arabskih deželah v korist Izraela, je treba predvsem odpraviti vsako diskriminacijo (zapostavljanje) in jim omogočiti, da postanejo popolnopravni državljani. To je težavna naloga in terja veliko napora, vsaj taka, kot so napore kibucov, da bi dosegli uspeh. Po mojem mnenju je to predvsem naloga mladega izraelskega rodu; ta bi se moral potruditi, da dvigne življenjsko raven Arabcev, da jih prepriča, da so tu doma tako kot drugi. Med izraelskimi Arabci sem naletel na različne težnje, toda na nobenega Arabca, ki bi mi dejal, da se čuti popolnopravnega izraelskega državljanca.

TEMELJITE SPREMEMBE V ANGLEŠKI VLADI

V ponedeljek, 28. avgusta, so v Londonu javili spremembe v britanski vladi. Predsednik vlade Harold Wilson bo prevzel celotno in neposredno odgovornost in nadzorstvo nad gospodarskimi zadevami. Iz vlade so bili izločeni minister za trgovino Douglas Jay, ki nasprotuje vstopu Velike Britanije v evropsko skupno tržišče; nadomestil ga je bivši tajnik za vzgojo in znanost Anthony Crosland. Herberta Bowdena bo nadomestil v ministrstvu za zadeve Commonwealtha državni minister v Foreign Officeu George Thomson. Poleg tega so bili izločeni še minister za prekomorski razvoj George Bottomley, državni minister za gradbeništvo in krajevne uprave Frew Willey in parlamentarni tajnik v ministrstvu za trgovino lord Walston.

Na podlagi sprememb je bilo v celoti dodeljenih 18 novih mest.

Minister brez listnice Gordon Walker je prevzel ministrstvo za vzgojo in znanost. Poleg tega so bile izvršene še druge notranje spremembe.

Najznačilnejši element je dejstvo, da je Wilson prevzel popolno nadzorstvo nad angleškim gospodarstvom in strateško vodstvo gospodarskih zadev. Wilson se je pri tem prilagodil tradiciji, ki je v navadi v vojnem času, ko je predsednik vlade hkrati tudi minister za obrambo, da prevzame odgovornost za operacije na fronti. Prav tako je ministrski predsednik v času gospodarskih težav mnenja, da je potrebno prevzeti vso odgovornost za vodstvo gospodarskega in industrijskega sektorja. Wilsonu bo pri tem pomagal finančni minister Callaghan. V okviru sprememb je odstopilo pet ministrov.

. . . in pri nas v Avstriji

DAVKOPLAČEVALCI DOPRINESLI ZA PODRŽAVLJENO INDUSTRIJO: 2100 MILIJONOV ŠILINGOV

V zadnjih desetih letih sta država in s tem avstrijski davkoplačevalci potrošila za podržavljeno industrijo nič manj kot 2,1 milijarde šilingov. Razen tega se je mnogim podržavljenim obratom zvišal kapital v skupni vrednosti 822 milijonov šilingov.

Pri tem pa je treba omeniti, da je bil le del teh izdatkov porabljen za dvig proizvodnje podjetij:

928 milijonov šilingov so morali izplačati kot odškodnino prejšnjim lastnikom.

168 milijonov šilingov so izdali za dolge VOEST (Avstrijske jeklarne v Linzu).

535 milijonov šilingov je izknjižila država kot neizterljiva posojila (od tega naj bi dobila nazaj od investicijskega fonda podržavljenih podjetij 300 milijonov šilingov).

52 milijonov šilingov prejme DDSG kot dodatek.

180 milijonov šilingov so vknjižili konec leta 1965 kot javna posojila.

124 milijonov šilingov je vseboval proračun za 1966.

116 milijonov pa je predvideno v proračunu 1967.

ALI BO DR. JOSEF TAUS DRŽAVNI POSLANEC?

Po nenadni smrti državnega poslanca in socialnega pravnika dr. Kummerja je nastalo vprašanje, kdo naj bi bil sedaj njegov naslednik v parlamentu. V tej zvezi najbolj pogosto imenujejo nekdanjega državnega tajnika za podržavljeno industrijo in sedanjega predsednika ÖIG (Avstrijske industrijske upravne družbe) dr. Josefa Tausa.

Mladi politik ÖAAB (Zveze avstrijskih delavcev in nameščencev), ki je odločilno

sodeloval pri novi upravni reformi podržavljene industrije, pri tem pa tako spretno izvedel nekaj nerešljivih vprašanj, velja po najnovejših vesteh kot najresnejši kandidat v državni zbor.

Seveda bi moral dr. Taus v tem primeru oddati položaj predsednika nadzornega sveta Avstrijske industrijske upravne družbe, kajti to mesto je nezdržljivo z glavno strankarsko politično službo.

Dr. Taus sam je nekemu novinarju izjavil: »Pred menoj je težka in za me usodopolna odločitev. Čeprav sem se z dušo in srcem oklenil dosedanje naloge kot predsednik nadzornega sveta Avstrijske industrijske upravne družbe, me moji politični prijatelji zmerom bolj silijo, da bi se odločil za delo v parlamentu kot državni poslanec. Prav zaradi tega se bom moral še temeljito premisliti.«

V slučaju, da bi se dr. Taus odpovedal poslanski službi, bi bili naslednji kandidati dr. Linsbauer, 45-letni računovodski uradnik v deželnem invalidnem uradu. V primeru pa, da bi se še on odpovedal političnemu mestu, kar menijo, da je neverjetno, bi prišel vpoštev zavarovalni uradnik Neubauer ali dr. Huber s prosvetnega ministrstva. Z dr. Huberjem, tako pravijo v prosvetnem ministrstvu, bi prišel v prosvetni odbor kot naslednik umrlega dr. Kummerja človek, ki ima dober pregled nad celotnim izobraževalnim problemom, in ki bi ga v parlamentu tudi lahko uspešno zastopal.

USTAVNOPRAVNA UREDITEV BEGUNCEV

Pravni položaj v Avstrijo pobeglih tujcev in oseb brez državljanstva naj bi v bodoče izboljšali in vobče vso pravico azila ustavnopravno uredili, so javili te dni s pristojne strani.

SLOVENC

doma in po svetu

Priznanje slovenski znanosti

Ameriški raziskovalec srednjeveške arhitekture Kenneth John Conant se v analizi merskih enot »starega« Svetega Petra v Rimu (4. stoletje), Montecassina (11. stoletje) in Clunyja (12.–13. stoletje) opira na študijo Milice Detoni in Tineta Kurenta o rimskih merskih konstrukcijah Emone, ki jo je izdal v slovenščini in angleščini Narodni muzej v Ljubljani (1963). Naše raziskave ima profesor Conant za »fundamentaine in daljnosežne«, ker mu zanesljivo dokazujejo, da je tudi srednjeveška romanska arhitektura gradila na principih Vitruva in drugih antičnih arhitektov.

Vesti iz Kanade

Nedavno se je v Guelphu v Kanadi smrtno ponesrečil slovenski rojak Z dolšek. Smrt ga je doletela pri delu. Padel je raz streho in si razbil glavo. Pri grobu sta mu govorila v slovo Karel Wolbang CM in njegov prijatelj Franc Grum. Pokojni Z dolšek je bil zaveden Slovenec in prijatelj mnogih, ki so se naselili po drugi svetovni vojni v Kanadi. Zivel je v Guelphu, a je bil zmerom med Slovenci v Torontu in na Slovenskem letovišču.

G. Andrej Prebil, superior slovenskih Lazaristov v Kanadi in župnik fare Marije Pomagaj, je odšel na daljši dopust v Evropo. V njegovi odsotnosti vodi župnijo Tone Zrnc C. M.

V Torontu je nedavno umrla sestra Mira Hočev ar, ki je komaj pred desetimi meseci napravila redovne obljube v cerkvi sv. Vladimirja. Sestra Mira Hočev ar je poučevala v sobotni slovenski šoli.

Primorska rojakinja ima 92 let

Kraj križ na Primorskem se lahko postavi, ker v njem živi razmeroma veliko zares starih korenin, to je ljudi, ki imajo na plečih že celo vrsto križev. Med te spada brezdvoma tudi Jušta Košutova, vdova Tence, po domače Jožinova, ki je prav te dni slavila svoj 92. rojstni dan.

Res je, da Jušta Jožinova ni najstarejša Križanka, ker jo Ivana Sirk, po domače Seretova v starosti prekaša. Ko pa ji je ljubi Bog zadel na pleča že devet križev, je to starost, ki je vsega spoštovanja vredna. Današnja slavljenka je zadnji dve leti, od svojega velikega jubileja do sedaj, preživela zdrava in čila, kot bi bila v svoji najlepši življenjski dobi, pa čeprav so jo prav v tem času hudo prizadele tri velike nesreče, saj ji je smrt ugrabila kar tri otroke.

Bronasta medalja za Marjeto Korošec

Ime violinistke Metke Koroščeve, leta 1944 rojene Ljubljankanke, zdaj poročene Delcourt, živeče v Bruslju je bilo že večkrat zapisano v tisku. Pred kratkim pa, ko je prišla obiskat svojo staro domovino, jo je intervjuval novinar. Pripovedovala mu je, da se kot rojena Ljubljankanka, kljub temu, da živi v tujini, zanima in veseli, kar se dogaja doma. Njen oče Drago je profesor, njen stric pa je slavni basist Ladko Korošec, po rodu pa so iz Zagorja ob Savi. Torej lahko rečemo, da je doma iz umetniške družine.

Mlada umetnica je letos pomladi sodelovala na znanem mednarodnem glasbenem tekmovanju v Bruslju, ki ga prirejajo v spomin pokojne belgijske kraljice Elizabete. To tekmovanje, ki so se ga letos udeležili umetniki iz štirinajstih držav, je bilo ves mesec maj ter je bilo posvečeno violini. Tekmujejo namreč eno leto v violini, drugo v klavirju, tretje pa v kompoziciji. Prvo tekmovanje je bilo leta 1937 in na njem sta nastopila znamenita Ojstrah in Kogan. Letos je bilo 36 prijavljenih, ki so morali tekmovati najprej na izbirni stopnji, nato v polfinalu in končno v finalu. »Jaz sem prišla v finale,« je pripovedovala Marjetka Koroščeva novinarju, »in dosegla enajsto mesto ter dobila bronasto kolajno.« Pri štirinajstčlanski žiriji so bili tako znameniti mojstri kot so David Ojstrah, Menuhin, Grimaux, Rostal in drugi. Za nastop so predpisane zelo težke kompozicije, ki jih je treba naštudirati v izredno kratkem času. V enem tednu je morala pripraviti ves spored, ki je obsegal Mozartov koncert v A-duru št. 5, Szymanovskega »Aretuzin vodnjak« in Paganinijev »Perpetuum mobile«.

V ta namen bodo jeseni v parlamentu sprejeli ustrezní zakonski načrt v smislu mednarodnega sporazuma o človeških pravicah.

V zadnjem času je upravno sodišče opozorilo na to, da nima prosilec zavetja zaradi manjkajočih zakonito pristojnih predpisov. To pomanjkanje naj bi v prihodnje odstranil novi zakonski osnutek. Med drugim je poskrbljeno, da se bo prošnja vsakega tujca o dovoljenju azila obravnavala po redni pravni poti. Za ugotavljanje pravice azila pa bo pristojen vsakokratni deželni glavar.

Koliko jezikov znaš — koliko mož veljaš

V šolo prihajajo študentje spat, da bi se v snu učili angleščine — Potrebna je sicer vaja, toda glavna naloga študenta je spati — »Stražarsko mesto« v možganih in magnetofon

»Kolikor jezikov znaš — koliko mož veljaš,« pravi star slovenski pregovor, ki pride še bolj do veljave v naši dobi, ko smo priča vedno bolj živahnemu preseljevanju in menjavi ljudi med kraji in državami. In kdo bi se ne naučil rad tujega jezika? Toda to terja naporov, vsaj dobre volje. Zato pride tembolj prav sovjetski eksperiment, ki si ga je omislil in ga preizkuša sovjetski akademik Leonid Blizničenko in o katerem je pisala sovjetska revija »Nedelja«. Preputimo besedo kar sovjetskemu reporterju:

Sprejemni izpiti so bili lahki. »Ali znate kak tuj jezik« — je vprašal Blizničenko.

»Začel sem se učiti angleščine, toda ničesar se nisem naučil, ker nimam dovolj časa...«

»Razumljivo — je pokimal Blizničenko. — Vpisal vas bom v skupino za osnovno znanje jezika. Glavni pogoj za študij na nočni fakulteti je, da ste ob 22. uri 45 minut v postelji.«

»Ali se more v spanju učiti vsakdo, ali se mora na to navaditi?«

»Poslednje bo držalo. Že zdavnaj je znana vloga »stražarskega mesta« v možganih, pa čeprav podrobno še ni proučena. Potnik, ki je v pristanišču, čakajoč na ladjo, zadremal, se bo takoj prebudil, brž ko bo slišal ladijsko sireno. Lastnik avtomobila, ki parkira svoje vozilo pred hišo, se prebudi ob vsakem ropotu motorja. To »stražarsko mesto« se more izvežbati, da postane posebno občutljivo za učenje v spanju.«

In nato se je začel študij, nekoliko čuden zaradi svoje metode.

Nekaj študentov, med njimi tudi moskovski novinar, so dobili sobo, ki je v vsem podobna študentovskim sobam: pet kovinskih postelj, zelene preproge, pisalna miza. Poleg postelj rdeče obarvani »zabojji« reproduktorjev. Na podu mikrofona za zvezo s študijem.

Dva dni in dve noči je pet študentov ostalo v sobi, da bi se nanjo privadili. Pogovarjali so se o možnosti zmage kijevskega »Dinama«, o vremenu in o marsičem drugem. Drugega večera jim je Blizničenko razdelil pole s tekstom. Na vsaki polji je bilo petnajst besed, ki jih je bilo treba zjutraj znati. Študentom se je to zdelo malo. Ko bi se v eni noči mogel človek naučiti sto, vsaj petdeset besed, ne pa petnajst... Blizničenko jih je potolažil:

»Kmalu bo tudi to možno. To je le začetek. No, v posteljo, mladeniči. Dobro si oglejte tekst in nato zaspitel.«

Oglasili so se reproduktorji. Ženski glas je počasi čital tekst, ki so ga imeli na papirju. Blizničenko je preveril moč glasu in nato odšel. Študenti spremljajo izgovarjavo špikerke (govornice) iz reproduktorja (zvočnika), skupno z njo ponavljajo besede...

Počasi, mehko, uspavajoče se širi glas iz reproduktorjev: »Zapomnite si sledeče besede in izraze...«

Vsako besedo je govornica ponovila po trikrat. — »Mirno zaspite in ne prebujajte se...« je zaključila govornica.

Pet minut nato se je glas ponovno oglasil. Isti tekst, iste besede. In nato, nekje sredi teksta, se je začel glas počasi oddaljevati, izgubljati. Na oči petih študentov je legel spanec.

Naslednjega jutra je Blizničenko stopil v sobo in prebudil svoje študente:

»Dobro jutro. Kako ste kaj spali? Ste se kaj naučili? Poglejmo...« In stopil je k postelji novinarja.

Novinarju je bilo nerodno. Skušal se je spomniti besed, toda ni mogel se spomniti niti njihovega ruskega pomena. Je poskus pri njem doživel neuspeh?

»Kako se po angleško reče »način?« — je vprašal Blizničenko.

Na novinarjevem obrazu se je pojavilo začudenje, toda čez sekundo dve je rekel: »Manner«. Ali je ta izraz poznal od sinoči? Težko. Danes pa lahko odgovarja na vprašanja, ne glede na vrstni red, kakor se jih je bil učil. Jih bo znal tudi čez deset dni? Kdo bi to preverjal. Novinar se smehlja, spominja se, kako je pred leti razjezil profesorja, ko je zamenjaval angleško besedo za hišo »house« z izrazom za konja »horse«.

Novinarjeva sosedica Golubjev in Štak sta prav tako prebila preskušnjo. Na vrsto je prišel Ivan Jurokina. Ta se je komaj spomnil vseh besed.

»Nisem slabo spal, toda glas iz reproduktorja je čez čas postal močnejši. Pri bližal sem se mu, da bi si še bolje zapomnil.«

Blizničenko se je nasmehnil in rekel: »Zaman. Nisem od vas zahteval, da poslušate in si zapomnite. Vaša naloga je bila, da spite.«

»Ali oddajate naloge vse do jutra?« — so vprašali študenti.

»Ne, le v času prve faze spanja. Magnetofoni delujejo le nekaj deset minut in to je dovolj.«

Ljubljana muzikološka prestolnica

V nedeljo se je začel — trajal bo do petka, 8. septembra — v slovenski prestolnici 10. jubilejni kongres mednarodnega muzikološkega društva. Po Liègeu (Liežu), Cambridgeu (izg. Cembrižu), Barceloni, Baslu, Utrechtu, Oxfordu, Kölnu, New Yorku, Salzburgu (nazadnje), so izbrali glasbeni strokovnjaki Ljubljano, in s tem dali visoko priznanje slovenski prestolnici, katere glasbeno dejanje in nehanje je na zavirljivi ravni.

Ljubljana se je dve leti temeljito pripravljala na ta kongres. Vsa odgovornost je v glavnem ležala v rokah predstojnika oddelka za muzikologijo filozofske fakultete univerze v Ljubljani, prof. dr. Dragotina Cvetka, ki mu je pri sestavljanju znanstvenega programa pomagala posebna komisija pod vodstvom profesorja Eduarda Reeserja. Kongresu mednarodnega muzikološkega društva predseduje Vladimir Fedorov iz Pariza.

Po uvodnem prispevku Friedricha Blumaja »Stanje in naloge zgodovinske muzikologije 1967« razpravljajo na zasedanju v filozofski fakulteti v obliki simpozija (znanstvenega posvetovanja) oz. okroglih miz o vrsti drugih izbranih glasbenih zgodovinskih predmetov, kot so: kritična leta v evropski glasbeni zgodovini, in sicer o

»Se uporablja tudi kaka posebna naprava?«

»Ne, magnetofoni, mikrofoni in to je vse.«

Spet v posteljo! Novinar začne dvomiti in sklene, da se bo tretje ure učenja lotil na svoj način. Ne prebere teksta, ne ponavlja ga za govornico, skuša, da ne bi poslušal tega, ka govori, da bi si ne zapomnil besed in izrazov. Zadremal je v pričakovanju, kaj bo naslednjega dne.

Pri jutranji preizkušnji je moral bolj napenjati možgane, kljub temu si je tri četrtine besed zapomnil. Vsi ostali so bolje odgovarjali kot on.

»Ne preseneča me,« je rekel Blizničenko, ko mu je novinar povedal o svojem poskusu. — Vaš poskus je potrdil to, kar mi že vemo. Nekemu študentu smo dali tekst in ga prosili, naj se ga nauči preden leže. Štiri ure se je učil, nato zadremal. Toda zjutraj je tekst slabše znal od svojih tovarišev. Poleg tega ni bil prespan in bolela ga je glava.«

Vsak večer stopa skozi vrata nevsakdanjega laboratorija prof. Blizničenka na desetino študentov, da bi se tu prespali in zjutraj vedeli 40 do 50 tujih besed odnosno izrazov več. Število besed se naglo veča. Do sedaj ni noben študent »slabo izhjal« in to ne glede na njegov značaj, na njegovo starost in celo sposobnost za učenje tujih jezikov. V kratkem bodo začeli obdelovati tudi individualne programe.

V sobo stopi Blizničenko, da bi preveril uspehe zadnje osme »učne« noči. Vsak študent zna najmanj 150 besed in izrazov iz angleškega jezika. Čez dan ne ponavljajo, tekstov niti ne pogledajo. Naslednja noč bo noč »ponavljanja«, nato se bo učenje nadaljevalo. Blizničenko stopi k novinarju: »Žal mi je, toda z vami smo končali. Vi ste bili le na poskušnji...«

razdobjih 1400 do 1430, 1500 do 1530, 1640 do 1660, 1740 do 1760, 1800 do 1820 in 1915 do 1925; dalje angleška božičnica, vprašanje vrednotenja glasbe XIX. stoletja, pomoč elektronskih računalnikov pri muzikologiji, cerkveni in posvetni elementi v srednjeveški liturgijski drami, stilne spremembe v glasbi in splošna zgodovina, sociologija v glasbi — rezultati in perspektive sodobnega raziskovanja, barok v slovenski glasbi, tradicionalne recitacijske oblike v epskih pesmih, vprašanje historičnosti v evropskih ljudskih pesmih ter južnoslovenska glasba v zgodovini evropske glasbe.

Med kongresom zasedajo tudi nekatere druge strokovne glasbene organizacije, predvsem RIS (mednarodni repertoar glasbenih virov), RILM (mednarodni repertoar glasbene literature) in CIM (mednarodni odbor za muzejske zbirke glasbenih instrumentov).

Za kongres so pripravili prireditelji glasbene publikacije v tujih jezikih. Na tem mestu bi objavili samo dve zanimivi ilustraciji iz prvkav v Mariboru pri »Obzorjih« izšle dragocene knjige dr. Dragotina Cvetka »Histoire de la Musique Slovène« (Zgodovina slovenske glasbe). Udeleženci kongresa so dobili publikacije brezplačno. Tu je videti tudi vrsto razstav, kjer se lahko seznanijo s širokim prikazom jugoslovenske in svetovne glasbene publicistike.

Posebna razstava je posvečena jugoslovenskim notnim in muzikološkim izdajam. Med tujimi razstavljalci so znane založbe, kot Akademischer Verlag iz Gradca, dunajska založba Doblinger, zahodnonemška Peters, založba muzikološkega instituta bolonjske univerze in drugi.

Zgodovinska razstava zajema stare glasbene rokopise in tiske od X. stoletja do 1800. Tretja razstava, ki je postavljena v mali filharmonični dvorani, pa podaja dokumente iz razvoja Slovenske filharmonije oziroma njene nekdanje predhodnice Academiae philharmonicorum. V prostorih filozofske fakultete je odprta tudi prodajna razstava gramofonskih plošč Mladinske knjige, Jugotona in RTB z jugoslovanskimi skladbami.

Ta pregled jugoslovenske, še posebno slovenske glasbene preteklosti in sodobne glasbene kulture pa dobiva končno svoje potrdilo še v sporedu izbranih koncertov v teku kongresnega tedna.

Sodobni kulturni

portret

Marja Boršnikova

Prof. dr. Marja Boršnikova je bila rojena leta 1907 v Borovnici v Sloveniji. Skozi osnovno šolo se je prebijala v neugodnih okoliščinah. Licejsko vzgojo je že po nekaj letih zapustila po lastni odločitvi in prestopila na gimnazijo, kar je bilo za takratno žensko izobrazbeno pot nenavadno. Maturirala je leta 1925. Ob profesorjih Ivanu Grafenauerju, Ivanu Lahu in Francetu Koblarju je v srednji šoli doživljala prava globlja srečanja s svojo bodočo stroko. Na ljubljanski univerzi je bila Prijateljica in Kidričeva učenka. Njene prve objave »Ernestina Jelovškova« (1926) in »Prešernova mati« (1929) so plod Kidričeve šole, ki ji je dala na pot dve lastnosti: skrajno vestnost pri iskanju in upoštevanju stvarnega gradiva ter pozitivistično, k življenjepisu usmerjeno metodo. Tretji seminar je prebila v Pragi.

Po diplomii je bila sprva brez službe. V letih 1930-31 je učila na gimnazijah v Ptuj in Ljubljani. Nato so jo leta 1932 iz političnih razlogov pregnali v Južno Srbijo v Leskovac, od koder se je vrnila v Slovenijo leta 1933, poučevala najprej na celjski, zatem pa na ljubljanski gimnaziji. Težke razmere so njene večje znanstvene načrte ustavile na sredi poti. To velja predvsem za njeni razpravi o »Herderju pri Slovincih« in o »Ivanu Cankarju«, ki ga je pripravljala za disertacijo. Do leta 1933 so dozorele za objavo tri vidnejše razprave: »Peter Benvenut in Prešeren« (1931), »Levstik in Prešernova hči« (1933), »Vida Jerajeva« (1935). V celjskih letih se je lotila svojega prvega velikega dela, monografije o Antonu Aškercu. Z razpravo »Razvoj in pomen Aškerčeve socialne miselnosti in socialne pesmi« (1938) je dosegla doktorat znanosti. Obsežna monografija »Anton Aškerce«, nedvomno ena najboljših monografij slovenske literarne zgodovine, pa je po napornih zapletih izšla pri Modri ptici 1939. V predvojni letih je velik del svoje pozornosti posvetila slovenskim pisateljem.

Med drugo svetovno vojno je bila Marja Boršnikova na strani upora. V letu 1942 je bila aretirana, odpuščena iz službe in obsojena na dvanajst let težke ječe.

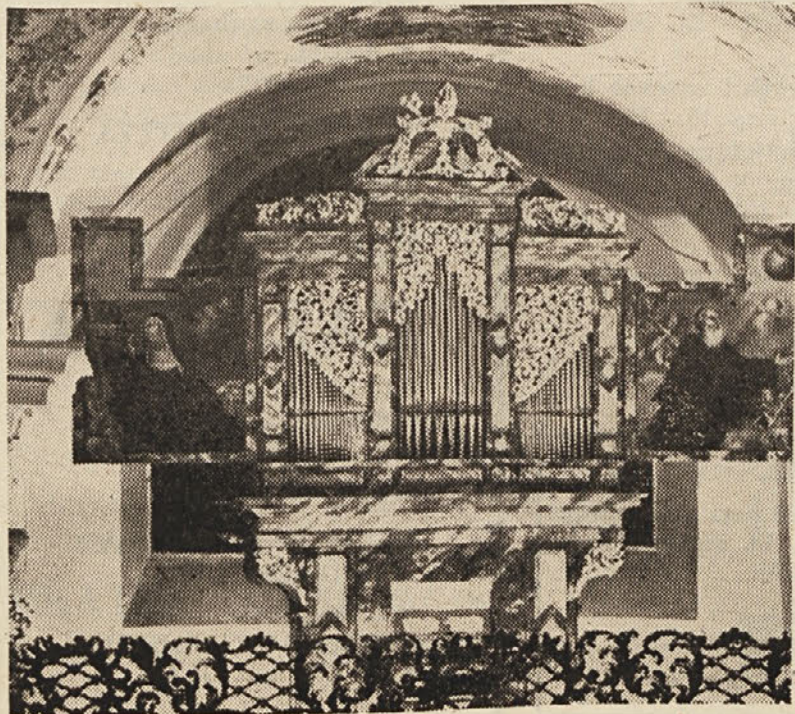
Po osvoboditvi so jo obče potrebe novega šolstva in praktične potrebe slovenistike kmalu potegnile iz gimnazijske službe. Leta 1946 je postala inšpektorica za srednje in visoke šole v Sloveniji, zatem strokovna inšpektorica pri ministrstvu za prosveto LRS. 1947 referentka za učbenike v oddelku za šolstvo in naposled znanstvena sodelavka prosvetno znanstvene stroke. Urejala je nove izdaje šolskih beril za gimnazijo, prevzela organizacijo, uredništvo in pisanje »Klasja«, sprejela predsedništvo obnovljenega Slavističnega društva. V zgodnjem povojnem obdobju kaže njena bibliografija vrsto člankov in prvo knjigo znanstvene izdaje »Aškerčevega Zbranega dela«. Prav tedaj je dozorela njena prva sinteza z naslovom »Pregled slovenskega slovstva« (1948). Knjiga je prvi temeljitejši poskus prikazati celotni razvoj naše književnosti v luči dialektičnega materializma.

Leta 1948 je Boršnikova postala docentka za zgodovino slovenske književnosti na ljubljanski univerzi, leta 1952 izredna in leta 1959 redna profesorica. Po dolgem času se je lahko nekoliko bolj zbrano posvetila raziskovalnemu in znanstvenemu pedagoškemu delu. Leta 1951 je v izdaji Slavistične knjižnice izdala novo, pomembno monografijo »Franc Celestina«.

V naslednjih letih so poleg zbranih »Zbranih del Antona Aškerc« in »Ivana Tavčarja« izšle tele vidnejše knjige: »Pogovori s pesnikom Gradnikom« (1954), »Prežihov zbornik« (1957), prenovljeni »Aškerce« v srbohrvaškem jeziku (1957) ter »Študije in fragmenti« (1962), ki so prinesli izbor najbolj tehničnih razprav ali odlomkov njenega literarnozgodovinskega dela.

Boršnikova se na čisto svoj način pridružuje raziskovanju notranjih struktur literarnega dogajanja. S to metodo je v posebnih študijah izčrpejše obdelala tri avtorje: Janka Glazerja, Antona Aškerc in Janka Kersnika. Med pomembnejše dosežke njenih univerzitetnih let sodita še razpravi »Prežihov Voranc« (1956-57) in »Stilni premiki v slovenski književnosti med klasičnim in modernim realizmom« (1963).

Restavrirane osojske baročne orgle

Te dni so bila končana obsežna in draga obnovitvena dela baročnih orgel v župni cerkvi na Osojah, nekdanje samostanske cerkve najstarejšega benediktinskega samostana Koroške. V nedeljo, 28. avgusta, pa so jih svečano blagoslovili.

Prijavite otroke za dvojezični pouk

Tudi ob začetku šolskega leta je tekom desetih dni možno, da prijavijo starši svoje otroke k slovenskemu pouku. Prijava pride v poštev v prvi vrsti za otroke, ki na novo vstopijo v šolo. Starši, ki želijo, da bi njih otrok obiskoval dvojezični pouk, izjavijo svojo željo vodi šole ustno ali pisno.

Ako imate glede prijav kaka vprašanja, se obrnite tozadevno na nas ali naše zaupnike po vaseh. Otroci, ki so že v preteklem šolskem letu obiskovali slovenščino, morejo brez ponovne prijave obiskovati dvojezični pouk. Le, ako prestopijo iz ljudske šole na glavno šolo, jih je treba tam ponovno prijaviti k slovenskemu pouku. Na glavnih šolah morejo otroci obiskovati namesto angleščine slovenščino.

Ob začetku leta obstaja prilika, da prijavijo starši k temu pouku tudi otroke, ki doslej niso še obiskovali slovenščine.

Starši, privoščite svojim otrokom s prijavo za dvojezični pouk vzgojo po načelu: »Kolikor jezikov znaš, toliko veljaš!«

Prijavite svoje otroke v njihovem in svojem interesu za dvojezične ljudske šole! Tudi s prijavo otrok k slovenskemu pouku hočemo dokazati svojo ljubezen in spoštovanje do materinskega jezika.

S seminarja Koroške dijaške zveze

(Nadaljevanje s 1. strani)

znavalnem principu. Starši morajo izjaviti, ako bodo njihovi otroci obiskovali slovenski pouk ali pa ne. Dolžnost Slovencev je, da iz sedanjega položaja čimveč v svoj prid izterjajo.

Tako dopoldan kot popoldan se je vnela razgibana debata, v kateri so bila stavljeni številna vprašanja ter so udeleženci izražali glede na obdelano snov svoja gledanja, ki so bila dostikrat z argumenti močno utemeljena.

Seminar so udeleženci nato zaključili z obravnavanjem problemov Slovenske gimnazije. Ravnatelj, dvorni svetnik dr. Joško Tischler je prikazal uspešni razvoj slovenske srednje šole, ki je brezdvomno najsvetlejša točka povojne slovenske zgodovine v deželi.

Učitelj Pavle Kert pa nas je presenetil ob zaključku seminarja še z vrsto krajših filmov iz kulturnega življenja koroških Slovencev. Tako je seminar Koroške dijaške zveze v zadovoljstvo vseh udeležencev za res dobro uspel.

V debati so udeleženci izluščili: za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku je treba storiti več kot doslej. Šolska oblast, vse slovenske organizacije, vsak posameznik za to odgovarja. Za šolske prilike v deželi bi bilo boljše, ako bi bil dvojezični pouk za

MAŠNO VINO pri Kristijanu BREZNIKU,

Celovec, Viktringer Straße 5, tel. 22 51.

vse otroke južne Koroške načelno obvezen ter bi se praktičaril princip odjave, še vedno je politični pritisk na naše ljudi močan, vrsta primerov je bila naštetja, veliko je bilo govora o poslanstvu našega učiteljstva, o starših, ki bi jih moralo učiteljstvo povezati in informirati, o kulturnem delu v zvezi s šolskim področjem ter državni pogodbi, ki je država na tem področju še ni uresničila.

Nakazali smo le nekaj misli, vendar za dostuje, da prepričajo naše bralce o zanimivih vprašanjih, o katerih je razpravljala slovenska koroška študirajoča mladina. Prav je, da je opozorila ob začetku šolskega leta na naš najbolj pereči problem.

Pri nas na Koroškem

Rožanski pevci na Gorenjskem

Ne daleč proč od Brezij je kraj Podnart. Na tem lepem kraju je zadnjo soboto zvečer zadonela naša slovenska koroška pesem. To našo pesem so prinesli k bratom na Gorenjsko naši že dobro znani »Rožanski fantje«. Pravzaprav so oni samo vrnili to gostovanje, kajti lansko leto je bil mladinski zbor iz Podnarta v St. Janžu v Rožu. Lepo število občinstva je napolnilo krasno dvorano, predvsem smo videli veliko mladine, kar je dokaz, da se mladina zanima za kulturo in predvsem za našo pesem.

Kulturni spored je bil isti kakor so ga imeli v St. Janžu v Rožu, o katerem je že naš list poročal. Poleg »Rožanskih fantov« so nastopili »Selski fantje« pod vodstvom učitelja Erika Užnika. S svojo domačo pesmijo in z mehkiimi glasovi, kakor tudi obeh solistov Tomija Ogrisa in Pepija Oražaja so želi pri občinstvu bučen aplavz.

Da je bil spored še bolj pester so pa poskrbeli fantje in dečle iz St. Janža in Sveč s tamburicami. Tamburaški zbor je vodil in zelo dobro pripravil nam že znani Hanzi Gabriel. Tudi oni so želi s svojim nastopom veliko priznanje.

Pretežni del sporeda je izvajal moški zbor »Rožanski fantje«. Res, kdor je slišal ta zbor pred leti in ga je slišal sedaj, bi ne verjel, koliko se je spremenil. Da je ta štirideset-članski zbor tako napredoval je zasluga zborovodja Hanzija Gabriela. »Res,

presenečen sem nad zborom,« mi je rekel tamkajšnji profesor za glasbo. Občinstvo je od pesmi do pesmi nagradilo zbor z aplavzom, če so peli narodno ali umetno pesem je bilo vse eno. Da so peli precej pesmi s solisti, je dokaz, da ima zbor dobre soliste. Tako so se predstavili v solospvih: dr. Janko Zerzer s svojim lepim baritonom v pesmi »Je ta človek«, »V Šmihelu 'no kajžico 'mam« in v pesmi »Mojeceje; Tomi Ogris s svojim mehkim in čistim tenorjem v pesmi »Plovi, plovi; Franci Pristovnik z mehkim basom je zapel pesem »O razbojniku Kuderju; Šimej Triesnig v pesmi »Bolen mi leži« in Albin iz Pečnice s svojim močnim baritonom v pesmi »Gvažek«.

Za pozdrav in za povezavo je oskrbel Mihej Pečnik, ki je tudi za konec koncerta izjavil, da bi se ti stiki še vnaprej nadaljevali in da bi spet oni prišli k nam na Koroško.

Po koncertu je bil še družabni večer s plesom.

Lahko čestitamo Selskim fantom, tamburašem iz St. Janža in iz Sveč, kakor tudi Rožanskim fantom za tako lepo uspel koncert z upanjem, da jih bomo slišali tudi na Koroškem, bodisi v Rožu ali v Podjuni, morda na Zilji in tako zbudili naše zборе iz poletnega spanja da bi tudi oni pripravili kakšne koncerte in šli po zgledu naših »Rožanov«.

Koroška deželna galerija kaže v svoji posebni razstavi slike, risbe in slikarske zgodbe »Wilhelma Buscha«.

Celovško Mestno gledališče bo z otvoritvijo svoje umetniške sezone v četrtek, 14. 9., dalo svojo prvo predstavo Verdijeve opere »Rigoletto«. Ob tej priložnosti bodo razstavili v foyeru (izg. foajeu) fotografije o ustvarjanju francoskega režiserja Gastona Batyja, slike bo dal na razpolago francoski inštitut na Dunaju.

V Domu umetnikov pa prav pridno pripravljajo svojo jesensko razstavo umetniškega društva, ki jo bodo odprli v začetku oktobra.

ZVEZA SLOVENSkih IZSELJENCEV naznanja:

Letošnji občni zbor bo v nedeljo, dne 17. septembra, s pričetkom ob 14. uri pri Ogrisu v Bilčovsu. Po občnem zboru bo tradicionalno družabno srečanje.

Vsi člani, prijatelji in znanci prisrčno vabljeni, da se s svojimi družinami udeležijo te prireditve ob 25-letnici izseljevanja koroških Slovencev.

Novo na policah

Mohorjeve knjigarne v Celovcu

Jos. Schrijvers C.S.S.R.; Dobra volja, vez., 90 str. Cena: 18.— šil.

Dr. J. Kolarič: škof Rožman, I. del, 381 str., vezano v platno, 100.— šil., broširano 80.— šil.

Alojzij Geržinič: Pregled svetovne književnosti; broš. 71. str.; cena 15.— šil.

Letopis (šematizem) ljubljanske nadškofije; broš. 184 str. Cena: 40.— šil.

Bogoslovni vestnik za leto 1967, števil. 1-2. Cena: 57.— šil.

Pastoralna revija: Cerkev v sedanjem svetu; števil. 1-3; 4-6; izdajajo slov. škofje. — Cena posameznega zvezka 18.— šil.

Revija mladih: Ognjišče, števil. 3, 4, 5, 6, 7, 8. Vsaka številka stane 5.— šil.

PEVSKI ZBOR »GALLUS«

Pevci, ne pozabite: prva vaja našega zbora bo v četrtek, 14. septembra, ob 19.30 v Mohorjevi hiši!

Pridite gotovo vsi!

Dobrodošli tudi novi pevci!

Pevovodja

CELOVEC

† Johan Žagar

Po kratki in težki bolezni je v Celovcu, Rampenstraße 15, v 69. letu starosti, umrl daleč naokrog poznani lesni trgovec Johan Žagar. Blagega pokojnika smo pokopali danes, v četrtek, 7. septembra, ob 16.30, na pokopališču v St. Petru v Celovcu.

Pokojni Johan Žagar je bil dolgoletni naročnik Našega tednika in je tudi oglašal v listu. Zalujoči vdovi in otrokoma ter vsem ostalim sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje.

Novi slovenski pater

Predstojništvo kapucinske cerkve v Celovcu sporoča, da pastiruje v tej božji hiši že od 25. avgusta slovenski duhovnik, p. Roman.

Naši verniki bodo imeli sedaj, hvala Bogu, priložnost se slovensko spovedovati!

Živahna umetniška dejavnost

Jesenska umetniška sezona se je začela pri nas na Koroškem v izredno bogatem programu.

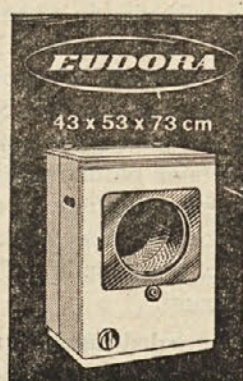
V petek, 1. septembra, je v »Galeriji 61« znana pospeševalnica umetnosti gospa Josefina Nitsch odprla slikarsko razstavo v Parizu živečega japonskega umetnika Kumija Sugaia, ki je v ta namen osebno s soprogo prišel na otvoritev njegovih del. Razstava prikazuje 23 grafičnih listov zadnjih let.

Pravzaprav je slikar Kumi Sugai v Celovcu že znan umetnik, saj je prvič zastavljal pri nas pred šestimi leti.

Galerija Heide Hildebrand pa prinaša v svojih umetniških prostorih dela Bernarda Aubertina, Hansa Bischoffshausena, Karla Prantla in J. J. Schoonhoven.

Pralni stroji - Eudora

Vam nudijo največje udobje za pranje pri najmanjši prostornini. Ima zagurano bodočnost zaradi štirinajstih pralnih programov. Gospodarni zaradi natančnega merjenja vodnega stanja, ker porabite 50% (odstotkov) manj toka. Prizanaša perilu zaradi kratkega pranja! Kvaliteten avstrijski izdelek. Pri strokovnem trgovcu od 4850.— naprej. Odjemalcem nudimo pomoč brez stroškov v vseh zveznih deželah.

Trgovsko podjetje **Blažej**

Bleiburg - Pliberk, tel. 04235 Libuče 302

O B J A V A

Na Državni gimnaziji za Slovence so ponavljalni izpiti v ponedeljek, dne 11. septembra, ob osmi uri.

V torek, dne 12. septembra, so sprejemni izpiti za prvi razred. Prijavite učence ali ustno v pisarni vsak četrtek od 8.30 do 10. ure ali pa pisмено na naslov: »Direktion des Bundesgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.« Potrebni dokumenti: rojstni list, dokaz avstrijskega državljanstva in zadnje letno spričevalo.

V sredo, 13. septembra, je ob 14. uri vpišovanje za vse razrede.

V četrtek, 14. septembra, je ob 9. uri začetna služba božja in ob 13,15 prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

ŽIHPOLJSKA NEDELJA

V nedeljo, dne 10. septembra 1967, vsi vabljeni na žihpolje. Svete maše od pol 8. ure dalje.

V torek, dne 12. septembra 1967, pa bo dan celodnevnega češčenja.

SEJEM RUMENEGA GOVEDA V LEOBNU

Dražbena centrala rumenega goveda v Leobnu naznanja, da bo nudila kupcem na sejmu v četrtek, 21. septembra, ugodne prodajne možnosti za bike in krave iz priznanih plemenskih hlevov.

V ta namen bo peljal 21. septembra, ob 6. uri zjutraj poseben avtobus iz Celovca, Museumgasse v Leoben. Vstop je možen tudi po dogovoru.

Vožnja stane: 70.— šilingov.

Kupci in interesi so prisrčno vabljeni! Prijave pošljite do ponedeljka, 18. septembra, plemenski živinorejski zvezi rumenega goveda za Koroško, Celovec, Museumgasse 5, telefon 48-11.

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 10. 9.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 11. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Pregled sporeda. Za našo vas. — 18.15 Dober večer našim malim poslušalcem. — TOREK, 12. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Športni mozaik. Kulturna panorama. — SREDA, 13. 9.: 14.13 Poročila, vreme, objave. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 14. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Sestanek s slovenskimi pevci popevk. — PETEK, 15. 9.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Žena in dom. — SOBOTA, 16. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.00 Zbori pojejo.

TISKARNA
KNJIGOVESNICA
IZDELOVANJE
ČRNO-BELIH IN
BARVASTIH KLISEJEV
ZALOŽBA
KNJIGARNA IN PAPIRNICA

Vse za šolo

Učbeniki za vse učence peresa in svinčniki zvezki potreščine za risanje zemljevidi črnila in barve

- NAJLEPŠA KVALITETA
- TOČNA DOBAVA
- KULANTNE CENE

Buchdruckerei

CARINTHIA

KLAGENFURT - CELOVEC
Völkermarkter Ring 25
Telefon 3651, Serija

FILIALEN:

WIESBADNER STRASSE 6
BAUMBACHPLATZ 1

WOLFSBERG
KÖTSCHACH - MAUTHEN
ST. VEIT a. d. GLAN

Karl Rojšek:

II. nadaljevanje

V senci propagande, ki ni za kmeta

Poba je kradel in lenuharil in ker sta rednika imela tudi troje otrok, sta se upravičeno bala, da jih ta ne pokvari. Tako ga je tamkajšnja občina izročila tukajšnji domovinski občini, v katero je bil pristojen njegov oče. Občinski možje pa so sklenili naj se ga vtakne v staro šantluno prazno bajto. Tukaj je sedaj kraljeval Tone, hodil v dnino, če so ga v sili kje vzeli, včasih pa ga ni bilo po več dni ali celo tednov na spregled, saj je bil vajen več potepuštva kot pa rednega dela.

Vse to je vedel Kovšar, kakšen grešnik je Tone, vendar mu je zdaj prav prišel. »Ti, Tone, stopi sem! Ali si slišal, kako je regljala Krničarka čez mene?« »Seveda sem,« se je veselo odrezal Tone. Potem je Kovšar potegnil Toneta za roko, in šla sta v klet, kjer mu je Kovšar natočil majoliko tistega, ki poganja kri po žilah. »Tone, sedaj pa povej, kako je rekla Krničarka, ali je šlo to na moj račun ali drugega?« »Seveda na vaš račun, ali niste slišali, ko je rekla, preklet bahač, misli, ker ima več grunta ima tudi večjo veljavo.« »Kaj, to je tudi rekla, o ti prekleta baba, seveda gre to na moj račun, ker tisti Terlak, ali kako so mu že rekli itak nima nič grunta. Tone, na, pij šel! In če bi prišlo tako daleč da bi jo šel jaz tožiti, ali bi šel ti za pričo?« »Seveda, seveda,« je zatrjeval falot in lažnivec, »vam pa zmiraj, če ravno je imel piko tudi na Kovšarja, ker mu je bil le-ta nekoliko preoblasten. Krničar-

ki bi pa tudi rad eno zagodel, ker mu je nekoč naravnost v lice zabrusila, da je za delo premalo »gajsten«. »Oba imam sedaj na špagci,« si je mislil falot, saj itak nima nič izgubiti, in napravil je še pošten požirek.

Vivčkov Tone je na vse pretege hvalil Kovšarja, laskal se mu je, vedoč, da na ta način odpade tudi njemu nekaj za v žep ali kaj mokrega po grlu. Pomenljivo je pomežiknil, češ ali jo bomo zagodli Krničarki tej hudokljuni babnici. Kovšarju se je to dopadlo, da je udaril po sodu in dejal. »Čakaj, Krničar, ti boš mene še na kolenih prosil, naj ti odpustim, toda jaz bom trd.« Da trd je bil Kovšar, žena ga je prosila, naj nikar ne dela te zdrahe. »Saj ni verjetno, da bi Krničarka o tebi nekaj takega znila, in jaz ti samo to rečem varuj se tega postopača, ki mu nihče ne verjame, sodnija mu bo še manj.« Vse besede uboge Neže, ki je itak visela doma med možem in hčerjo, so bile zaman. Kovšar je vložil tožbo zaradi prekletega goflača.

MIRKO KUMER:

Na 8. evropskem občinskem dnevu

Naš zaslužni Mirko Kumer, po domače Čerček na Blatu, se je junija meseca udeležil v Zahodnem Berlinu zborovanja osmega občinskega dneva Evrope. Kaj vse je videl in slišal na tako dolgi poti in kakšna miselnost je prevladovala v temah predavateljev, nam opisuje v dolgem poročilu, ki ga je poslal našemu listu.

Iz Pliberka smo se odpeljali 6. junija 1967, ob 11.17 sledeči zastopniki občine: Župan mestne občine Pliberka Kristan, podžupan Andrej Mirko Kumer in vodja občinskega urada Jozef Obertausch. Kristan in Obertausch sta vzela tudi svoje sproge s seboj. Čas potovanja zame ni bil primeren, ker je padel ravno v navečje delo — sušenje sena.

Vreme je bilo lepo sončno in se mi je kar škoda zdelo za čas, ko sem videl kmete, kako so uspešno spravljali seno ob železniški progi.

V Celovcu smo nakupili spominkov in sicer naše poljske križe v miniaturi (v mallem), kar pomeni, da želim družinam, ki bodo to dobile, hišni blagoslov.

Popoldne ob pol dveh smo se odpeljali iz Celovca preko Beljaka v lanske jeseni poplavljeni Dravsko dolino. Proti Spittalu so bile poplave čedalje hujše. Videlo se je, kako ogromno delo so izvršili buldožerji, da so potisnili ves pesek na rob Drave in tako omogočili na nekdanj zasutih poljih in travnikih ponovno setev.

Še hujše kot v Dravski dolini so bile poplave v dolini Mölle. Ob poplavi je bila tam cela dolina sama struga. Kljub obilnemu prizadevanju pa še letos ne bodo na mnogih njivah in travnikih nič pridelali. Bo že leto minilo prej, da bo na gleni in blatu nastala zopet lepa gosta ruša.

Toda pravda med Kovšarjem in Krničarko se je vlekla skoro tri mesece. Trikrat je bilo preloženo zaradi zasliševanja novih prič, obe stranki sta si najeli advokate. Rezultat pa je bil, da je bila Krničarka oproščena. To pa Kovšarju ni šlo v račun, že zaradi ponižanja ne, stroškov se je pa tudi precej nabralo. Da izbriše madež, se je pritožil na okrožno sodišče. Nastopile so zopet poleg starih še nove priče. Vivčkov Tone pa je bil medtem že tudi zaprt zaradi krivega pričevanja pri neki drugi tožbi. Pri Kovšarjevi pa seveda ni prišel več v poštev, večina drugih prič pa je bila na strani Krničarke. In zopet je Kovšar izgubil proces. Težke denarje je plačal Kovšar za dve dolgi pravdi, kajti po njegovem mnenju so priče napačno izpovedale, vsaj tako je trdil njemu Vivčkov Tone vselej, kadar je bil lačen ali žejen. Na podlagi te izjave in svoje jeze je javno ožigosal neko osebo, ki ni njemu v korist pričala, da nima čistih rok, češ: »Kdor laže, tudi krade.« Seveda je ta priča, ki ji ni mogel nihče nič očitati kaj slabega, zahtevala zadoščenje pri sodišču. In tudi tukaj je vlekel Kovšar takratko.

(Dalje prihodnjič)

Ker nihče ni kaj navedel, se brez pregleda kovčkov odpeljemo v Nemčijo.

V spomin mi stopi moj prvi mejni prehod tukaj leta 1941, ko sem odhajal k vojaku v Landsberg am Lech. Tu nas je znameniti podoficir Wüstermann že podil s piščalko: »Einsteinen!...« in zopet: »Alles raus...« Večkrat zaporedoma.

(Dalje prihodnjič)

Kmečkim ženam, materam, dekletom:

Niso le vrtnice

Niso samo vrtnice tiste cvetice, ki naredijo lep šopek. Iz nekaj preostalih žitnih klasov lahko naredite prav ličen šopek, ki v stari, poslikani majoliki še lepše od vrtnice krasi kmečko izbo. Kdo bi imel sedaj čas misliti še na šopke, boste morda pripomnili. Res je, vsi drugi ljudje so si do sedaj že privoščili počitek, odšli so na dopust, od koder se spočiti spet vračajo na svoje delo.

Le ve, kmečke gospodinje, za dopust nimate časa: od zore do mraka teče vaša delovna pesem. In sedaj, v času, ko bi potrebovale malo oddiha, vas čaka največ dela. Spravilo pridelkov, sadja in zelenjadi; poleg tega morate kar se da veliko pridelkov skrbno vložiti in predelati, da si ustvarite zalogo za zimo. Ne pozabite, bi vam lahko zaklicali, na sokove, da boste vašim malčkom ob morebitnem zimskem prehladu lahko ponudile požirek osvežila: ne pozabite na sušeno sadje in ne zametujte slabih, odpadlih sadežev, iz katerih še zmerom lahko zrežete nekaj lepih krljev. Takole bi vam lahko še in še svetovali, česa naj ne bi pozabili. Vendar vas z našimi vrsticami ne bi radi zbegali.

Tako kot smo vas spomnili, kako pri kupno lahko skromen šopek iz žitnih klasov osveži vašo hišo, bi vas radi opomnili, da nekaj vaših dragocenih minut posvetite same sebi. Pogladite si od sonca ožgano lice, osvežite si ga z vodo, naravnajte lase in

Iz tehničnih ozirov v zadnji številki Našega tednika nismo mogli objaviti nadaljevanja zgodovinskega opisa »Iz dnevnika slovenskega izseljenca«.

Prosimo, da bi imeli naši cenjeni bralci za to razumevanje.

nekaj trenutkov poskrbite za svoje počutje. Le nekaj trenutkov je včasih potrebnih, da najde človek samega sebe, svoj notranji mir in si de: »Danes sem storil dovolj.«

Naj takrat ne pomisli na to, kar ga še čaka, marveč si v mislih prikljče vse, kar je že opravil; to mu vlije voljo do dela, do samega sebe in mu daje moči za naslednji dan. To storite še pred vrati spalnice, tako da bo vaš počitek toliko bolj zalegel. Vi in vaše počutje namreč bolj povzdigneta prijetnost vašega doma od vsakega šopka. (Iz »Kmečkega glasa«)

Kmečki koledarček za september

Tudi v septembru kmet ne more držati križem rok, čeprav je glavne poljske pridelke že pospravil.

NA VRTU: Sejemo špinačo, motovilec, pozno endivijo, zimsko solato, radič, presajamo endivijo, brokole in cikorijo. Poleg tega pa odberemo najlepše sadeže vrtnin za seme.

NA NJIVI: Repo razredčimo in jo očistimo plevla; prav tako očistimo plevel in okopamo zelje in krmsko peso. Zelje zalijemo z gnojnico ali pa ga pognojimo s solitrom. Si pomislil, kakšno pšenico boš sejjal?

V SADOVNJAKU: Ne puščaj na drevesih nobenih plodov, ki so že dozoreli. Vse gnile in suhe vrzi v gnoj. Sadje obiraj z roko. Pazi, da ne boš plezal na drevo z okovanimi čevlji, prav tako ne smeš otepati sadnega drevja; samo oreh in kostanj lahko otepaš. Ta priporočila veljajo za vsakogar, tudi za tistega, ki ima samo nekaj sadnih dreves pred hišo, v vinogradu ali na njivi.

NA DOMU: September je najbolj primeren mesec za pripravljanje zimske zaloge. Pozneje ne bomo imeli več toliko časa na razpolago, ker nas bo podilo drugo delo. Zato naj v tem mesecu gospodinja konserverira paradižnike in druge povrtnine, naj posuši peteršilj ter naj pripravi vse, da bo spravila za zimo jabolka in hruške. Poskrbeti je treba tudi, da se prebere krompir in da se loči slabega od zdravega; zrnje pa je treba zavarovati pred škodljivci.

Avstrijska televizija

NEDELJA, 10. septembra: 16.30 Poročila — 16.33 Za otroke od 11. leta dalje: Peter prihaja — 17.00 Mladinski svet — 17.30 Filmsko poročilo — 18.00 Nedeljski roman: Pustolovščine dobrega vojaka Švejka (2) — 18.25 Lahko noč oddaja za majhne otroke — 18.30 Veselje ob glasbi — 19.00 Čas v sliki in od tedna do tedna — 19.30 Šport — 20.15 Prenos iz renesančnega gledališča: »Angel z imenom Schmitt — 21.50 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 11. septembra: 18.00 Francoščina pri vas doma: Tečaj francoščine — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč oddaja za male otroke — 18.30 »Očarljivi kunc« — 19.00 Poročila o posebnih znamenitostih — 19.20 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 77 Sunset-strip — 21.00 Šport — 22.00 Čas v sliki — 22.20 Posebno za vas.

TOREK, 12. septembra: 18.00 Tečaj angleščine — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč oddaja za male otroke — 18.30 Nočni kurir javlja — 19.00 Slika Avstrije — 19.20 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Obzorja, razgledi, poizvedovanja, pojasnila — 21.00 Polkovnik Chabert; igra Helmuta Piggerja — 22.30 Čas v sliki — 22.50 Poročevalska služba; Ponarejeni denar. Zapis o delu varnostnih oblasti.

SREDA, 13. septembra: 10.00 Televizija v šoli: Može in sile: Hruščov — 11.55 Program za delavce: Poročila — 11.03 77 Sunset-strip — 11.50 Šport — 17.00 Poročila — 17.03 Za otroke od 5. leta dalje: Gašperček in kralj zrakovplova — 17.45 Neposlušna mačica; risarski film — 17.50 Za otroke od 11. leta dalje — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč oddaja za male otroke — 18.30 Aktualnost o kulturi — 19.00 Nepoznani svet: Dežela Maoriov. Iz Aucklanda v Poturo v Novi Zelandiji — 19.20 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Veliko mesto, film — 22.25 Naš svet. Svetovno-politična opažanja sedanosti — 23.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 14. septembra: 11.00 Televizija v šoli: Poročila — 11.03 Sveti Florijan — 12.00 Tajska — 18.00 Tečaj italijanskega jezika za začetnike — 18.20 Poročila — 18.25 Lahko noč oddaja za male otroke — 18.30 Ljubljenci naših staršev: Leo Slezak (tenorist) — 19.00 Športni kalejdoskop — 19.20 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 21.15 Besni poročevalc. Egon Erwin Kisch; igra Helmuta Anica — 22.00 Čas v sliki — 22.20 Nočni študio: Mednarodni balet.

PEČI in štedilnike
znamke Tirolia v
najboljši kvaliteti in naj-
večji izbiri!

PODJUNSKA TRGOVSKA
DRUŽBA

BRATJE RUTAR & Co.

DOBRLA VES — EBERNDORF
A 9141 Tel 04236-281

... nach wie vor:

A&O Qualität und Preis!

vom 8. bis 14. Sept. 1967:

A&O JAPANISCHER THUNFISCH
in feinem Öl! 2 DOSEN à 100 g **7.90**

»4 DIAMANTEN« THUNFISCH
mit pikantem Gemüse! 1 Dose = 185 g **6.30**

ROTWEIN »STADTFRACK«
besonders gut! inkl. Qualitätswein + Flaschenstempel! 1 Fl. = 11 **14.50**

DAMENSTRÜMPFE
nahtlos! 1 DOPPELPAKUNG **13.50**

A&O AUSLÄND. BIENENHONIG
echt! — Im praktischen 1 1/2-l-Eimer **36.-**

...und außerdem: 3% A&O-RABATT!

Primeri, ki prepričata

MIR: V CELOVCU, 25. APRILA 1882

Neki prijatelj nam je izročil dvoje pisma, eno je pisalo kakih 18 let staro dekle, drugo pa neki oženjeni posestnik, ki je tudi občinski svetovalec in pameten, premožen in spoštovan mož. Dekle in mož sta oba hodila v eni in isti vesi, v eno in isto šolo, le s tem razločkom, da je tedaj, ko je mož v šolo hodil, se učilo nemško, tedaj pa, ko je hodilo dekle, učilo se slovensko. Svoje mu stricu je pisalo dekle po slovensko, mož tudi temu stricu pa nemško. Oba sta pričala stricu neko nesrečo. Sedaj pa berite! Dekle piše tako-le:

Dragi gospod stric!

Jaz vam pišem par besedi, kako se pri nas godi.

Strašna nesreča se je zgodila pri nas v neki hiši na velikonočni torek: Mati dveh otrok in njena dekla ste šle iz hleva gnoj nosit, uboga sirota pusti otročiče, deklico s tremi letami, dene ga na peč, in fantiča z enim letom dene v drugo sobo v zibelko. Ko ste nekaj časa delale, gre gledat kako se otročičem godi. Ko duri v sobo odpre, vidi polno dima in deklico mrtvo in vso opečeno. Ona vzame hitro deklico in jo nese vun, sosednja leti hitro po fantiča v drugo sobo, in fantič je bil še enmalo živ, potem pa je naglo umrl, ni nič opečen, ker ga je le dim zadušil. Zopet druga sosednja je med tem hitela zvonit, da so ljudje prišli gasit, sicer ni nič drugega zgorelo, le kar je bilo na peči in blizu peči, ker je pri peči goreti začelo. Pa tudi ona je zbolela od žalosti, ker sta mogla nje prva dva otročiča tako strašno smrt storiti. Bog obvaruj vsacega pred tako nesrečo! Na veliko noč smo imeli sneg in tudi v ponedeljek še, in precej je mrz, pa sneg je vendar že skopnel. Zopet je prišel pust in se jih bo zopet nekaj oženilo, in naših fantov petje se bo zopet razlegalo po vasi, da jih bo veselje poslušati, ker daleč okoli ni tacih pevcev.

Mož občinski svetovalec pa piše svojemu stricu po nemško in sicer takole:

Libster Herr Ongell!

Ich mus Ihnen einen Bar zeilen berichten was in . . . . haite geschehen ist es ist Traurig zu Erzelen die ganze geschichte bei . . . ist ein Madel mit 3 Jahre Ferbrent und eine Knabe mit einen Jahr durch den Rauch derschickt weil der Knab in der 2. Zimmer war in der Wige. Das Madel war auf den Tehm verbrennt weil die Mutter so nach lesig war weil die Zinzhölzlan auf den Tehm waren und sei nichtwöckgerant hat und durch Kihn ist das Veirr aus komet der Vater war in der Albe sie chat aber zu Haus mist gefirt und aso um vorsichtig das sie nit einmal in Zimmer geschaut chat was di Kinder tun oder was in Zimmer ist erscht dan wen sie einmal

von der mist vertig war dan komt sie in Zimmer mach sie die Tir auch und schlagt das Rauch aus von Zimmer und dan macht sie ein Lerm und komet beraiz von gazen Dorf die Leite zu und bringent die toten Leige chiraus, zu glick das das Wasser in die der nähe war sonst war noch gresere unglück so mache die um verlesigen Laite bai mir chat sich ein Halter angetragen in der Albe. Slovenci! Ki znate slovensko in nemško, razsodite sami, kdo je lepše pisal, mlado dekle, ki je pisalo v materinem slovenskem jeziku, ali pa priletel mož-svetovalec, ki je pisal v tujem nemškem jeziku. Tako je sadje, ki ga donša posilno nemško poučevanje v slovenskih šolah.

Slovenci! Bodite pametni. Najprej materin, potem tuj jezik!

Iz Kotmirške občine

(Občinske rajtenge, mili darovi, protest)

Vetrinjski župan Seebacher, po domače Jezernik je res vse hvale vreden, da vsako

Predšolske vzgoje ne gre zanemarjati

Nekateri starši pravijo, ko vpisujejo otroke v prvi razred: „Nič ga nismo učili doma in menda ne bo nič znal“. Drugi spet menijo: „Naš je obiskoval vrtec tri leta in tam se je že marsikaj naučil.“ Nekateri mame z zaupanjem zatrjujejo: „Starjši se težko uči, ker je bil v otroštvu precej bolan, ta se mi pa zdi bolj bister in mislim, da bo šlo.“ Včasih kaka mati še malo obupano pove: „Če se ne bo dobro učil, bo pač moral delati“. Katera mati ima prav? Kakšen odgovor na zastavljena vprašanja je pravičen?

Znanost pravi, da se otrokove sposobnosti razvijajo in rastejo od rojstva do približno 15 leta, ko mlad človek doraste. Tempo telesne in duševne rasti je najhitrejši v prvih letih življenja in zato je vpliv predšolske vzgoje in vseh vplivov okolja zelo pomemben za razvoj otrokovih sposobnosti in torej tudi za uspeh pri delu oz. uspeh pri učenju. Zelo pomembna je tudi dednost, kot pravimo otrokovim prirojenim možnostim, ki pa se v ugodnih pogojih okolja pospešujejo in v neugodnih zavirajo. Včasih še tako pozorna in vzpodbudna vzgoja ne more bistveno spremeniti otroka, ki je »po naravi« manj radoveden, nerazgiban, včasih top. Večinoma pa znanost ugotavlja, da imajo prirojene sposobnosti in lastnosti neprimerno manjši delež v celokupni otrokovi zmogljivosti, kot nenačrtani vplivi okolja ter otrokova lastna aktivnost. Otrok, ki se veliko giblje, je radoveden, veliko vprašuje, veliko doživi, veliko novega sreča, ima tudi veliko izkušenj, ki postanejo njegova trajna last in delujejo kot njegova sposobnost za nova spoznanja.

Razvoj otrokovih sposobnosti za učenje

leto občinske rajtengo na črno tablo obeša, da jo vsakdo lahko pregleda. Mi Kotmirčani nismo tako srečni, da bi takega župana imeli. Račun naš ni nikoli na tablo nabit, ja, primerilo se je, da bi dva posestnika bila ga rada malo pregledala, pa go spod župan ga ni mogel najti in pokazati. Le čuditi se je, kako se morajo občinske priklade izrajtati in na posamezne občinarje razvreči. Naše priklade znašajo že 7–8 odstotkov. Lansko leto sta vihar in toča par vesi hudo poškodovala. V Ivovljah je bila poškodovanim četrtina cesarskega davka odpuščena. Pričakovali so poškodovani, da bojo morebiti tudi nekaj od tistih milodarov dobili, ki so se nabrali, nekateri le samo za Hodiše in Vetrinj, nekateri pa za vse poškodovane vesi. Pa nič se ne sliši, da bi se bilo kaj delilo. Tudi pri nas se vse huduje na gospoda župana, da je tisti razupiti protest proti dr. Vošnjaku podpisal. Gotovo ni jih v celi občini 5. ali 6., ki bi hoteli da bi se njih otroci v nemškem jeziku poučevali in celih 8. let v šolo hodili. Če bode treba, cela občina se bode potegnila za slovensko, in šestletno šolo. Zraven se pa naj tudi nemško uči, in nedeljska šola spet vpelje.

in samo učenje je torej nerazdružljivo v otroštvu. Otrok se »uči« od prvega dneva življenja dalje. Sprva temelji učenje na pogojnih refleksih, otrok se navaja na določene oblike obnašanja, ker spozna, da so zanj koristne. Ko raste, začne posnemati. Kmalu je že dovolj razvit, da se uči s pomočjo »poskusa zmote«. Že v predšolski dobi pa se začne pri normalnem otroku razvijati »miselno učenje«, ki je značilno za vse šolsko obdobje.

Otrok se torej uči vsak dan in vsako uro že vsa leta pred šolanjem. Uči se gledati, uči se poslušati, uči se plezati, uči se hoditi, uči se smejeti, uči se ljubiti, uči se nositi bremena, uči se odstopati prostor drugim, uči se vztrajati . . . Vse, kar se otrok »nauči« sam od sebe, ko posnema druge in ko spoznava svet okrog sebe, je osnova za poznejše »učenje v šoli«, kjer otrok pridobiva pod strokovnim vodstvom učiteljev še posebne vednosti, spretnosti in znanja.

Naloga staršev torej ni, da bi že pred šolanjem otroka naučili, kaj pomeni katera črka, kako se napiše ena, dve ali tri. Dolžnost staršev je, da otroku ponudijo dovolj možnosti za nova spoznanja, da mu odgovarjajo na vsa vprašanja, da mu posvečajo dovolj pozornosti in ga navajajo na premagovanje življenjskih ovir, da ga ljubijo in naučijo ljubiti, da ga spoštujejo in otrok se bo naučil upoštevati vrstnike in bo v njihovi družbi uspešno delal.

Izkušnje pravijo, da se sposobnosti razvijajo tem hitreje, čim več izkušenj in pobud ima otrok. Če so take izkušnje ponu-

jene otroku načrtno in njegovi starosti primerno, kar se dogaja v otroških vrtcih, je jasno, da se otroci v vrtcu hitreje razvijajo in so torej za šolo bolj pripravljeni.

V vrtcu pa si tudi utrjujejo uspešne oblike dela, spretnosti, ki prav tako, kot sposobnosti vplivajo na uspeh pri učenju. Zato zadnja leta vedno bolj priporočamo vključitev otrok vsaj zadnje leto pred šolanjem v otroški vrtec, da se socializirajo in navadijo uspešno uporabljati svoje sposobnosti. Pozorno vzgajan otrok v predšolski dobi dozori, da se začne uspešno učiti in koristno delati pod vodstvom učitelja v šoli, podobno, kot iz stkanega blaga oblikuje lepo in koristno oblačilo šele krojač.

T. K.

Skladatelj Peter Jereb

Gotovo poznajo to ime vsi, ki so se kdajkoli udeleževali pevskih vaj v svoji vasi. Peter Jereb — sam je izšel iz kmečkega okolja — je pisal prelepe skladbe za naše zборе.

Rodil se je 1. julija 1867 v Cerknem pod Poreznom. Iz tega kraja izhaja mnogo zaslužnih ljudi — med njimi Peter Jereb. Bil je sin kmeta in trgovca, po domače Lužarja. Ker je imel veliko veselje in nadarjenost za glasbo, je odšel v orglarsko šolo. Potem je dobil službo tajnika v litijski občini.

Iz lastnega veselja je poučeval v Litiji petje pri pevskem zboru LIPA. Še danes obstoji to društvo — obsega pa le okt. V Jerebovih časih je bila LIPA močno in živahno pevsko društvo. Pevovodja pa je bil tudi skladatelj. Najbolj so se mu posrečile skladbe na besedila kmeta — poeta Cvetka Golarja, ki je pisal o njh, pšenici, škrljančkih in širokem, rodovitnem polju. S skladbami kakor so »Pelin rož«, »O kresu« je dosegel take uspehe, da je LIPA zaslovela daleč naokrog. Skladatelj je preizkusil vsako pesem najprej v svojem pevskem zboru — če je vnela poslušalce, jo je poslal v svet.

Jerebove pesmi prepevajo še danes prenekateri pevski zbori. Tudi iz radijskih sprejemnikov jih večkrat slišimo. Nekatere so skoraj ponarodele. Prepevajo jih tudi naši izseljenci po širnem svetu.

Stoletnico Jerebovega rojstva bodo proslavili v več krajih Slovenije. V litijski občini bodo spominski koncerti; tudi Idričani bodo pripravili koncert ter izdali spominske Idrijske Razglede o Jerebu, Jerebova proslava bo tudi v Cerknem, skladateljevem rojstnem kraju.

Naši amaterski pevski zbori bodo gotovo tudi v njegovo čast zapeli katero njegovih pesmi. Saj je bil to njihov skladatelj.

Prirejeno po članku J. Ž. J.L.

Če dolgo sekaš,
pade najdebelejši hrast.
Tudi z majhnega grma
lahko zleti velik ptič.

Janez Jalen

23

Ograd

»Ne. Samo cvetoče resje gledat.«

»Oool«

Vsake pomladi, peto je dočkala v Begunjah, je Pavla večkrat zahrepenela po planjavah cvetočega resja, ki je žarelo v Rebri pod svetim Petrom. Ob takih trenutkih so ji zidovi ječe pritiskali prav na srce. Sedaj pa — Le kako je sošolka Anica uganila njeno hrepenenje.

Pavla in Ksaverija sta prešli prelaz v plotu, se povzpeli na vozno pot, ki pripelje iz Gojzdeca, in kaj kmalu hodili med cvetočim resjem in med kimajočim telohom. Zavzeti nad lepoto skoraj nista govorili. Obe sta si nabirali šopek in se čudili raznim barvam posameznih grmičev resja, najbolj belim, katerih kar skoraj nič ni bilo.

Ksaverija in Pavla sta obstali na hribu pod goščo in sedli na nizko skalo. Po cvetju naokrog so šumele čebele, v drevju za njima je prepeval in požvižgaval zbor ptičev. Sonce je kar toplo gredo in osvetljevalo polja in travnike in vasi in Blejsko jezero in zasneženi venec Triglavskih gora. Pavli se je zazdelo, da vso to lepoto šele sedaj spet prav vidi, sedaj, ko je spet prosta.

»Ah, saj res. Kako sem pozabljal!« Pavla je odvila zavitek, ponudila sestri in tudi sama jedla. Prav tako sta sošolki jedli pred štirimi leti v samotni celici popotnjo, ki jo

je Pavli poslala mama v Gorico v zapore. Takrat je Ksaverija uvajala Pavlo v red v kaznilnici, danes jo spremlja nazaj v svobodo.

»Ali se še spominjate, sestra Ksaverija, najinega prvega večera v Begunjah?«

»Še, Pavla. Pa o tem nikar ne govoriva. Pozabi! In Anica mi reci in tikaj me spet.«

Pavla se je zavedala, kako ni imela štiri leta nič pravic. Stortlo se ji je milo. Prijela je sošolko za belo roko in ji pogledala naravnost v oči:

»Anica —!»

»Pavla —!»

Molče sta se držali Ksaverija in Pavla za roko. Pod njima pa je nemo stalo mogočno poslopje kaznilnice z obsežnimi vrtovi, sadovnjaki, njivami in travniki znotraj obzidja. Skozi vhod s ceste je pravkar nekdo zavil z vozom.

»Pojdival«

Sestra Ksaverija je vstala. In sošolki sami nista vedeli, kdaj sta zašli na pokopališče za hlevi. Pavla je pomolila na grobu ciganke Kati in položila nanj šopek spomladanskega cvetja.

Pri hlevih je stal privezan Lisko, na strelah so grulili in se priklanjali golobje, od svinjakov sem pa so prihajale sestre Izidora, Potočnikova Minca in Johana Zemljak, oblečena spet po kmečko. Že od daleč je glasno hitela dopovedovati Pavli, da ji ne bo treba siliti nazaj v kaznilnico. Pri Potočniku ostane za deklo. Sta se že z gospodinjo domenili.

Potočnica je velela svoji novi dekli Jo-

hani, naj privede konja in voz pod lipo, sama pa je odšla s Ksaverijo in Pavlo skozi cvetlični in zelenjadni vrt proti graščini.

Enoroka vratarica je prinesla Pavli kovček. Potem so se odpeljale Minca, Pavla in Johana. Sestra Ksaverija je gledala izpod lipe za vozom, dokler se niso zaprle za njim glavna vrata.

Lisko je peketal navzdol po beli cesti. Nekaj pred poldnem je privozil na domače dvorišče. Pohitel je hlapec in odvezl gospodinji vaje. Johana Zemljak pa je že izpregla konja.

Minca je vedla svojo sošolko naravnost v hišo. Tam je Pavlo objela njena mama:

»Pavelca!«

»Zlata moja mamica!«

Minca se je umaknila v kuhinjo. Mama in Pavla pa sta se ihte razjokali.

Drugo jutro je bivša kaznjenka v Begunjah, gospa Pavla doktor Andrejčičeva, položila na oltar Marije Pomagaj na Brezjah za zadnje slovo od hladne Gorenjske lep šopek spomladanskega cvetja. Nazaj v sončno Goriško se je pa vračala zavoljo svojega Filipa, namesto katerega je prestala štiri leta ječe, s trpkostjo v srcu.

II

BRDA

Nemo srečanje

Cvetje snežnobelih mandeljnov in rožnatih breskev in marelic se je že davno osulo, češnja je nastavljala sad, češplje so mimogrede odcvetele, porjavele so hruške in odganjala je trta. Vzvalovljena Brda je naglo

pregrinjalo mlado zelenje. Cvetele so samo še redke, rdečkasto nadahnjene jablane.

Gradišnikova Pavla je sedela na klopci med latniki pred hišo. Kljub jasnemu nebu je pozno spomladansko sonce samo še medlo sijalo. Spodaj v vinju je na vrhu kola glasno prepevala bregarica. Breg, breg. V kostanjih se je oglašala kukavica.

Pavla je v nedoraslih letih kaj rada poslušala kukavico. Kar vselej je zasanjala. Iz števila glasov si je skušala prerokovati, koliko fantov se bo oziralo za njo, katerega bo vzela, koliko otrok bo imela in kako dolgo bo njeno življenje. Ob jasnem požvižgavanju kraškega drozga je kaj rada začela tudi sama peti. Kako je pogrešala petje priljubljenega ptiča vsa štiri leta v kaznilnici v Begunjah. Kar nič manj, kakor je hrepenela ciganka Kati po gostoleči pesmi slavcev v belokranjskih lozah. Danes ptičev skoraj slišala ni. Kaj šele, da bi ob kukanju in breg breganju drozda sanjarila in pela. Miže je sedela na sivi, surovo izdelani klopi. Z roko se je opirala na belo pismo, ki ga je bila pravkar prebrala. Kurat Janez Bizjan jo prosi, naj mu sporoči, kako sta se sešla s Filipom, z možem. Če tega še ni storila, ji nujno svetuje, naj nikar več ne odlaš. Drugače se ji utegne življenje še bolj zamotati. Gospod doktor mora vendar izpredvideti, kaj je dolžan svoji ženi. Redkokatera druga bi zmogla toliko žrtev.

Kukavica je obmolnila. Tudi bregarica se je preletela.

Naj ne obstane na pol pota, prosi kurat.

P I S A N O B R A N J E

FRANC RESMAN:

10

Iz dnevnika slovenskega izseljenca

V obednici smo zasedli mize in prinesli so nam za večerjo nekako juho in kos kruha. Nato je »Lagerführer« stopil na majhen oder, kot so bili prej po razredih v naših ljudskih šolah, in v kratkem nagovoru razglasil hišni red. Živo smo občutili, da piha v tem taborišču bolj hladen veter. Potem so nam dodelili sobe, kjer bomo stanovali.

Nas so peljali po stopnicah v polklet, kjer je bilo skladišče in še dve sobi. V eni od teh je že bila številna družina Azman iz Podjune, v drugo pa smo prišli mi. Soba je imela samo eno okno, ki je bilo zamreženo, dolga je bila 5,50 m, široka pa 3,80 m. No tri pa je bilo pet enonastropnih postelj, vmes ravno toliko prostora, da si lahko hodil, v enem kotu pa še miza in dva stola. Ker nas je bilo samo devet, je v začetku pri nas še spala Hanca Krištof, pd. Čemeršnjakova. Druge pa so spravili v 3. nadstropje — tudi dve ali tri manjše družine v eno sobo.

K zajtrku nas je klical zvon in dobili smo kavo, tanek kos kruha z maslom in marmelado. Bilo je še kar nekam za pogledati, a sila malo; otroci so kar pogoltnili, pa je bilo proč. K sreči smo imeli še nekaj s seboj, da je bil mir. Ravno tako nas je klical ta zvon h kosilu.

Pri vsaki mizi nas je sedelo po osem oseb. Preden smo začeli jesti, je stopil na oder »Lagerführer« ter prebral vsak dan, namesto nam običajne molitve »tedenski izrek« (Wochenspruch), ki smo ga morali stojé poslušati in nato izreči »Führerju« našo zahvalo.

Cel potek je izgledal tako: »Wenn wir Deutsche zusammenhalten, jagen wir den Teufel aus der Hölle!« ali pa: »Der russische Koloß wird so lange geschlagen, bis er bricht!« — »Wir danken unserm Führer!« in v odgovor mi z dvignjeno roko: »Wir danken!«

Kako hudo se je bilo tega navaditi, si lahko vsak sam predstavlja. Obenem je bila tudi kontrola, če smo vsi na mestu. In če je bil kdo bolan, je bilo treba tudi opoldne javiti. Popoldne so nas ravnotako klicali na kavo in zvečer ob 6. uri k večerji. Če pa je bil zvon izven tega časa, je pomenilo, da je alarm. Takrat smo morali ravnotako prihiteti v obednico in zasedati svoje prostore.

Naše dolžnosti

Da smo se tega navadili, je bil prvi alarm že kar prvi dan kmalu po kosilu. Klical je vsakega po imenu in si lomil jezik pri slo-

venskih imenih, kot so bili Žagar, Čimžar, Galob, in dolgo je trajalo, preden jih je gladko izrekel. Nato nam je razglasil, kakšne dolžnosti imamo:

»Vi ste zdaj tukaj v karanteni in se morate pokoriti pravilom, ki so strogi. Ne bom vseh prečital in vas vznemirjal. V glavnem se držite hišnega reda! Kadar zavoni, morate biti tukaj, vsak na svojem mestu, to je pri svoji mizi. Ob pol 8. uri je zajtrk in do tedaj morajo biti pospravljene vse sobe in hodniki. Ob 12. je kosilo in ob 6. zvečer večerja. Ob 9. uri zvečer pa mora vladati v hiši popoln mir. Prosto se lahko gibljete samo v zagrajenem vrtu. Te črte ne sme nobeden prestopiti, sicer sem primoran izvesti ukrepe, o katerih sem vam že rekel, da vas nočem z njimi vznemirjati. Je torej samo v vašo korist, če držite disciplino.« Določil je še ženske za dela v kuhinji in za pospravljanje hodnikov in obednice.

Odšel je in mi smo se molče porazgubili po naših sobah ali pa na vrt. Hodili smo po stezah in zdelo se mi je, kot bi bil eden tistih jetnikov, ki sem jih stražil nekdanje kot vojak v kaznilnici Karlau pri Gradcu. Straže sicer ni bilo, a če si se ozrl do katere koli strani dvorišča ali vrta na hišo, si videl na sebi oči naših opazovalcev. Samo na vzhodni strani, tja proti železniški postaji je bil svet malo nižje in, če si se tam usedel, vsaj tistih oči nisi videl.

Bila je prva nedelja po našem prihodu,

Navaden Iks

Kako krivična je lahko usoda, nihče ne ve bolje od Vitalija Kapitulova. Čeprav je še razmeroma mlad, mu krasi glavo lepa okrogla pleša. Zaradi nje je Vitalij Kapitulov zelo nesrečen.

»Pri nas je že od nekdanje tako...« rad govori, »ne znajo skrbeti za človeka. Samo mene pogledite! Postal sem plešast v najlepših letih, tako rekoč v cvetu mladosti!«

Nihče mu niti ne poskuša oporekati. Navajeni smo že, da se kar naprej pritožuje nad krivičnostjo usode in nad svojim nesrečnim življenjem. Ko je Vitalij po deseturnem spanju zjutraj vstal, je namesto pozdrava začel jadikovati ženi:

»Čudno, kako pri nas ne znajo skrbeti za človeka, res čudno...«

»No, že dobro...!« mu je pritrjevala žena.

»Prav taka si kot vsi drugi. Ne dovoliš mi, da bi povedal svoje. Pogledaj, sinoči so

Če je skoraj z nadčloveško odpovedjo rešila smrti in pogubljenja moža, ki ga je pred leti vzela iz prave in čiste ljubezni, naj ga skuša z božjo pomočjo iztrgati se iz objema brezvestne ženske, ker tudi tako življenje pelje v brezmejni prepad.

»Vsega spoštovanja vredni kurat Bizjan,« je vzdihnila Pavla. »Res je. Ne morem oporekati. Vse moramo znati odpustiti in vse pozabiti in iskati, kako bi hodili po stezah ljubezni. Samo. — Kakor so besede lepe, so dejanja kar nezmogljiva. Oooh —! Pavla je globoko zavzdihnila, in solza ji je kanila na roko.

V vinju je še vedno pel drozg. Pavla si je z belim robcem obrisala oči in naprej predla svoje misli:

Ko bi bil Filip vsaj malo drugačen. Ona mu po srečanju pri Potočniku na Gorenjskem vendar ne more prva pisati. Naj ga mar prosi, da naj odslavi Staničevo Olgo in se spet vrne k njej. Ne, ne, ne! Za ljubezen ne bo prosjajala. Če se že ni hotel opravičiti, naj bi ga vsaj skrbelo, da ga izda. Morebiti pa se tega ne boji več. Ima nazadnje prav. Celu uvidevna sestra prednica je odsvetovala obnoviti proces. Prav! Kot kaznjena bi težko uspela. Sedaj je pa spet prosta. Saj tega ne bo storila.

Ko bi bil Filip vsaj malo drugačen. Ona mu po srečanju pri Potočniku na Gorenjskem vendar ne more prva pisati. Naj ga mar prosi, da naj odslavi Staničevo Olgo in se spet vrne k njej. Ne, ne, ne! Za ljubezen ne bo prosjajala. Če se že ni hotel opravičiti, naj bi ga vsaj skrbelo, da ga izda. Morebiti pa se tega ne boji več. Ima nazadnje prav. Celu uvidevna sestra prednica je odsvetovala obnoviti proces. Prav! Kot kaznjena bi težko uspela. Sedaj je pa spet prosta. Saj tega ne bo storila.

Pavla je začutila v ustih grenkobo. Do-

mislila se je, da je pogrešila, ko ni koj takrat po srečanju ob strnišču zagrozila Filipu, da ga zdaj izda, če se ne razide s Staničevo. Pa se je ta hip že spomnila, da bi sestra prednica pismo brala, preden bi ga oddala na pošto, in bi ji znova odsvetovala, naj ne obnavlja procesa. Naredila bi tega vseeno ne bila. Filip bi njeno pravo misel uganil. Jo preveč pozna. Oba z Olgo bi se ji v pest smejala. Morebiti se celo nadejala, da se Pavla, po božjih in človeških postavah prava Filipova žena, nikoli več ne vrne iz kaznilnice, in komaj čakata, da se sama poročita. Takrat pri Potočniku je morala biti strašna. Filip tudi dobro ve, da v kaznilnici v Begunjah jetika ne prizanaša ne kaznjencam in ne sestram. Saj se je spočetka res bal, da bi tudi njegove žene v dolgih sedmih letih ne pobrala. Potem ga je omrežila Olga in sedaj ji kar gotovo smrt celo želi. O, o, o!

Sonce je zašlo in na Brda je začel legati mrak. Hlapec se je z voli vrnil s polja. Pred hlevom je zarožljala pasja veriga. Tiger je veselo pozdravljal Naceta in Čada in Bevka. Pavla se pa niti ozrla ni. Nepremično je gledala navzdol na Gorico, kjer so begale njene misli, kakor bi bile zašle in se izgubile v najtemnejši goščavi brez steza.

Vsaj sedaj naj bi se Filip zganil. Morebiti niti ne ve, da se je njegova žena že vrnila. Komaj. Res ne hodi po nepotrebem med ljudi. Prikriva se jim pa tudi ne, čeprav v mestu samem še ni bila. Nima hoditi po kaj. Bila je pa doslej še vsako nedeljo v cerkvi pri maši. Vsa župnija je

lep sončen dan, ko so se zmuznili čez mejo našega taborišča Fonar iz Bač, Birt iz Loč in še Galob, pd. Trupej. Šli so v bližnjo vas po cigarete. Naredili so velik ovinek čez polje in se po isti poti tudi vrnili. A še preden so ti prišli nazaj, se je pripeljal v taborišče neki možki s kolesom ter jih javil vodstvu.

Koj nato je zvonilo »alarm«. V obednici nas je naš vodja že čakal in videti je bilo, da je sila razburjen. Klical nas je po imenih in ugotovil, da manjkajo ti trije. Takoj pa, ko so se vrnili, so morali k njemu v pisarno in napravil jim je strogo pridigo ter jih svaril, da, če še enkrat kaj takega naredijo, ne bodo več videli svojih družin. Z njimi vred smo bili tudi mi sila poparjeni.

Naše imetje

Kmalu so prispele za nami s tovornimi vagoni naše, nam še preostale reči. Vodja taborišča je zbral bolj mlade moške, da so šli z njim na postajo, kjer so iskali po vagonih naše reči. Naložili so jih na prikolico in traktor jih je zvozil na dvorišče, kjer smo prejemale naše preostalo »bogastvo«. Nekateri pa so čakali tudi zastoj, njih reči so se izgubile. Mateju na Ločilu n. pr. se je izgubil cel zaboj s suhim mesom. Spet drugi pa so njih reči iskali potem tudi še po drugih taboriščih. Od naših cul in kovčkov se ničesar ni zgubilo.

Ker je bil lep dan, smo svoje »imetje« razprostrli po travniku: umazane čevlje, kose mesa, srajce itd.; vse to je bilo v tisti težki bali. Žena in najstarejša hči Rezka sta dolgo časa potrebovali, preden sta vse uredili in prebrali.

na primer pri Ogorodnikovih plesali do enajstih zvečer in me izmučili do smrti. Briga jih, kakšno je moje zdravstveno stanje. Ko pa bom umrl, bodo šele spoznali, kakšnega člana človeške družbe so izgubili.«

»Vitalij, ne govori tako!« je vzdihnila žena. »Res ti ni treba.«

»Pa bom umrl, boš videla, da bom umrl,« je nadaljeval Kapitulov. »In takrat bodo prav tile Ogorodnikovi govorili:

»Sami smo krivi, da smo izgubili takšnega človeka. Preveč smo ga izmučili. Pa tudi ti boš rekla: sama sem kriva, da sem ga izgubila. Nisem znala lepo skrbeti zanj.«

»Ljudje so zveri,« je nadaljeval Kapitulov, »in ti tudi. Vidiš, sedaj si se prestrašila! Zapekla te je vest, pa si me zavila v svoj šal. Zakaj nisi tega storila že včeraj? Lahko bi me obvarovala pred prehladom. Kaj hočemo, ljudje so pač takšni! Prehla-

to videla in marsikdo je z njo govoril. Da bi skoraj mesec dni ne zvedela Gorica, kar je važna novica za Brda, ni verjetno. Mogoče je pa. Morebiti Filipu in Olgi nihče ne upa povedati. Kdo se rad vtika v kočljive tuje zadeve.

Na borjač so prispele ženske. Odložile so orodje, ki so ga rabile na polju in si pri vodnjaku umivale zaprste roke. Pavla je dvignila glavo in na pol glasno spregovorila: »Kurat ima prav. Jutri pojdem v Gorico in se pokažem Filipu. Moj mož je.«

Onstran Soče je Gorica prižgala luči. Zunanaj v veži so se razhajali dminarji. Pravkar so bili odmolili po večerji. Pavla je sedela ob ognjišču in zamišljeno gledala v poje-majoč ogenj. V hišo je prišel oče, molče sedel poleg hčere in si prižgal tobak. Pod stropom je zabrenčala muha.

Hrup in pogovori v veži so utihnili. Vrata v hišo so se spet odprla. Tiho, kakor po prstih, je vstopila mama. Oče je puhnil dim pod napo in spregovoril:

»Mama! Malo črne kave bi nam zavrela.«

»Sem že sama mislila, da bi se nam prilegla. Ali ne, Pavla?«

»Zavoljo mene je ni treba. Če pa želi ta-

ta — «

»E, tudi ti si je potrebna. Dolga štiri leta si jo pogrešala.« Očetov glas je bil začuda resen. Pavla je koj uganila, da se želi oče o nečem pogovoriti. Ob takih prilikah si je kar vselej zaželel črne kave. Kakor bi mu dišeča pijača razživila misli. Vedela je tudi, da se bo pogovor tikal Filipa

Poletne misli

Niso vse najlepše cvetke,
kar poletje jih rodi;
mного se jih na gredici
pred večerom posuši.

Koliko sadu odpade,
preden dozori, na tla!
Rja in toča ga napade
in golazen pokonča.

Na livadah in vrtovih
najdemo povsod rastlin,
ki jih v svojo črno knjigo
je zaznamoval pogin.

Slišal sem veselo petje,
nekdanj iz preprostih sob. —
Kje so danes mladi pevci?
Kdaj jih že pokriva grob!

Ni mi toliko za cvetje,
saj bo zopet prišel maj;
mladoletje se ponavlja —
dragih src pa ni nazaj.

Limbarski

dil se bom in umrl. Zdaj pa grem. No, nikar se ne cmeri in me vznemirjaj!«

Prerivaje se s komolci zdaj levo, zdaj desno je Kapitulov vstopil v prvi tramvaj. Z vso težo telesa se je naslonil na mlajšo državljanko, ki si je priborila sedež, in suho zamrmral:

»Kakšno divjaštvo! Srednji vek! In tako me pritiskajo in suvajo dan za dnem!«

Opazka je kot po navadi obrodila sad. Vsi v tramvaju so umolknili in vse glave so se obrnile proti njemu.

»Ljudje so res zverine!« je ogorčeno nadaljeval. »Nekega dne bom stopil iz tramvaja in se na cesti zgrudil. Morda bom pa umrl kar v tramvaju. Kaj sem jaz za vas, državljani? Potniki! Navaden iks, ki ga lahko pustite stati na eni nogi ure in ure!«

Ob taki priložnosti je po navadi postala mlada državljanka vsa rdeča v obraz.

»Izvolite, prosim, sestni na moj sedež.«

»Saj tudi bom,« je dostojanstveno odgovorjal Kapitulov. »Hvala, mlada prijateljica!«

Ko je dosegel, kar je hotel, je Kapitulov potegnil iz žepa časopis »Investja«, ga razgrnil in se zatopil v branje. Po navadi je začel pri osmrtnicah in pri tem polglasno mrmral imena umrlih.

V svoji pisarni se je Kapitulov žalostno pozdravljaj s svojimi tovariši, ko se je usedel za pisalno mizo.

(Dalje na naslednji strani)

in njenega zapora. Prav! Kar naj se. Ne bo speljevala besede drugam. Mirno je odgovorila:

»Spočetka me je res hudo pobiralo po črni kavi. Kasneje sem se privadila, da še mislila nisem več nanjo.«

»Si imela večjih težav preveč. Drugi so se jih otresli. Črne kave se jim pa ni bilo treba odvaditi. Do grla so je bili siti ves ta čas in so je še.«

Otožno, kakor bi žalovala za izgubljeno mladostjo, je pritrčila Pavla: »Da. S Filipom sva šla kar vsak dan v kavarno.«

»On še vedno hodi. Samo z drugo.«

»Vem.«

»Kanaljal!« Gradišnik je pljunil v pepel na ognjišču: »Moj otrok namesto njega v zaporu, on se pa z drugo vlačil. Jaz mu navijem uro.«

»Lojze! Nikar s furijo!« je zaprosila mama.

»Saj bi ne, Justina, ko bi se vsaj sedaj oglašil, ko je ta reva, Pavla, prestala. Tako pa —. Naj gosposka Gorica zve, kakšen ničvrednej je ugledni doktor Andrejčič. Se ne bi šel zdraviti k njemu —. Rajši umrjem.«

»Pametni že malo manj kot na glas govore, kdo bi moral biti pravzaprav zaprt. Ko bi Pavla ne bila sama priznala, bi Filipu ta ali oni naravnost v obraz vrgel njegovo sebično ravnanje. Pa se boje sodni-je, ko ne vedo, kako bi Pavla sedaj pričala. Vsaj doktor Vipavec mi je tako namigaval.« Gradišnica je podpihala ogenj na ognjišču.

(Dalje prihodnjič)

Manjšinsko šolsko vprašanje na Koroškem

(Nadaljevanje s 1. strani)

Brezdvomno se je tudi po Janežičevi in Einspielerjevi smrti kulturno in politično delo koroških Slovencev uspešno nadaljevalo, vendar vemo iz zgodovine, da je kasneje manjkalo v našem kulturnem življenju podobnih viškov, kot so jih dosegli Slovenci na Koroškem v Janežičevi in Einspielerjevi dobi. Med leti 1881—1886 je izdajal v Celovcu dr. Jakob Sket še leposloven in znanstven list »Kres«, vendar okoliščine niso več dopuščale — kljub lastni tiskarni — kak večji razmah. V letnem poročilu Državne gimnazije za Slovence za šolsko leto 1966/67 beremo v tej zvezi: »Od 1886 (konca Kresa) pa do 1948, torej celih 62 let, na Koroškem ni izhajala nobena revija. Pri tem moramo seveda pomisliti, da so to vrzel izpolnili vsaj deloma listi koroških Slovencev ter knjižni darovi Mohorjeve družbe.«

Zmogli smo torej na literarnem področju mašiti le vrzeli. Vzroke za to ni iskati v kulturni in politični pasivnosti slovenskega prebivalstva v deželi, temveč predvsem v šolskih prilikah, ki so se po letu 1869, ko je izšel v Avstriji državni šolski zakon, za nas bistveno poslabšale. Omenil sem že, da je prešlo leta 1861 nadzorstvo od cerkvene oblasti na posvetno oblast. V državnem ljudsko-šolskem zakonu pa je glede učnega jezika rečeno:

»O učnem jeziku in o poučevanju v drugem deželnem jeziku odloča, po zaslišanju tistih, ki šolo vzdržujejo in v mejah zakona, deželno šolsko oblastvo«. O učnem jeziku na osnovnih šolah so odločala torej občinska zastopstva ter koroški deželni šolski svet. Tak je bil jezikovno gledano pravni položaj. S posebnim odlokom koroškega deželnega šolskega sveta so bile ustanovljene nato tako imenovane utrakvistične šole, v katerih bi se moralo poučevati v južnem delu Koroške v obeh deželnih jezikih. Čisto slovenske šole z nekaj urami nemščine kot učnem predmetu — ustanovljene v 90 letih 19. stol. — so obstajale za kratko časa le v št. Jakobu, Globasnici, Šmihelu in v Selah, medtem ko je bila na Jezerskem ljudska šola slovenska od leta 1889 naprej.

Povsod drugod se je začela uvajati v južnem delu Koroške šola, ki je bila po značaju sicer utrakvistična — dvojezična, dejansko pa je bila prava ponemčevalnica. Občine so sicer na podlagi državnega šolskega zakona iz leta 1869 odločale ali vsaj sodile o učnem jeziku osnovnih šol, vendar je bila večina Slovencev v tem času po občinah brez političnih pravic.

Dr. Lojze Ude pravi v svoji razpravi »Zgodovina slovenskega pouka na koroških ljudskih šolah« o tem sledeče: »V podeželskih občinah je bila volilna pravica odvisna od določene posesti, od katere je bilo treba plačati najmanj 10 goldinarjev direktnih davkov. To je dalo premoč meščanskemu prebivalstvu in tam, kjer je bilo prebivalstvo mešano, nemškemu elementu. Prvoborci za uvedbo nemškega učnega jezika na ljudskih šolah v slovenskih in v jezikovno mešanih predelih Koroške so bili torej poleg nemških fevdalcev prav tisti desetgoldinarski podeželski mogotci,

tudi tisti slovenski liberałci, ki so istovestili naprednost z nemštvom in ki so se sramovali slovenske revščine, prešli tako pod vladajoči nemški vpliv ter se začeli odtujevati slovenstvu...«

Tako se ne čudimo, ako so v sredi 19. stol. obstoječe slovenske in dejansko slovensko-nemške šole nadomestile spricho tedanjih razmer po letu 1869 kmalu skoro izključno le utrakvistične šole. Cilj borbe zavednih Slovencev je bil sicer slovenska šola z nemščino kot učnem predmetu, vendar je bil ves uspeh koroških Slovencev na tem področju v avstro-ogrski monarhiji le odlok prosvetnega ministrstva iz leta 1890, s katerim je ministrstvo odredilo, »da je treba otroke v prvem in drugem šolskem letu uvesti v nemški in slovenski jezik, od tretjega šolskega leta dalje pa naj se poučuje slovenščina v vseh oddelkih tedensko po tri ure.«

Po odloku prosvetnega ministrstva bi moral biti pouk v slovenščini na utrakvističnih šolah za vse otroke obvezen. To načelo je izpovedano tudi v odloku koroškega deželnega šolskega sveta z dne 9. novembra 1891, vendar s pripombo: »Ako pa starši zahtevajo, naj se njih otroci tega pouka oprostijo, se jim mora ustreči. Ta zahteva se lahko izreče pismeno ali ustno, ali pa pri šolskem vpisovanju.«

Vladni svetnik Lovrenc Just, ki je bil med leti 1946—1963 referent za dvojezično šolstvo pri deželnem šolskem svetu za Koroško, je v poročilu prosvetnemu ministru v zvezi z nekdanjo utrakvistično šolo izjavil sledeče: »Im Laufe der Jahre hat sich in den utrakvistischen Schulen unter Duldung der Schulbehörden der Zustand entwickelt, daß der Besuch des slowenischen Sprachunterrichtes vom 3. Schuljahr angefangen, den Schülern, bzw. den Eltern einheimgestellt wurde, so daß es an jeder Schule Schüler gab, die ihn nicht besuchen und daher dieser Unterricht in die Nachmittagsstunden verlegt werden mußte. Die Schüler waren zu dieser Zeit schon ermüdet und versuchten daher sich dem slowenischen Sprachunterrichte zu entziehen.«

Die Erlernung der slowenischen Schriftsprache in den ersten zwei Schuljahren war an den meisten utrakvistischen Schulen nicht Selbstzweck; man bediente sich der slowenischen Mundart nur als Mittel für die Erlernung der deutschen Schriftsprache.

Nach der Jahrhundertwende begann man von der deutschen Seite mit der Propaganda für die Erklärung der utrakvistischen Schulen zu deutschen. Besonders in den Märkten und Industrieorten Südkärntens, wo auf Grund des Klassenwahlrechtes in den Gemeinden das deutschfühlende Bürgertum die Mehrheit hatte, erklärten die Ortsschulräte, dieser Propaganda folgend, die utrakvistischen Volksschulen zu deutschen. Die slowenische Sprache verschwand aus dem Unterrichte vollkommen und nur im 1. Schuljahr bediente sich der

Lehrer, wenn es schon gar nicht anders ging, ab und zu der slowenischen Mundart.

Diese Tendenz verstärkte sich nach dem ersten Weltkrieg immer mehr und mehr, so daß viele utrakvistische Schulen zu deutschen erklärt wurden, in den anderen aber slowenisch nur in den ersten zwei Schuljahren zur Vermittlung der deutschen Sprache herangezogen wurde.

Die Unterrichtsbehelfe waren höchst unzulänglich und an den meisten Schulen gar nicht mehr vorhanden...«

Utrakvistične šole z učnim načrtom iz leta 1891 so bile nato med leti 1891—1941 tip šole, v katerem naj bi se poučevalo tudi v slovenščini. Da jeziku v teh šolah ni bilo dodeljeno le podrejeno mesto, temveč se ga je skušalo na račun nemščine iz šole čim prej izrinuti, je dejstvo ter šteje to obdobje manjšinskega šolstva v deželi med najbolj žalostna poglavja avstrijske šolske zgodovine.

Ako bi ne bilo v času nasilnega potujčevanja in germanizacije po ljudskih šolah v vaseh našega ozemlja vsestransko razgibanega verskega in prosvetnega dela po raznih društvi in organizacijah, bi izselitve leta 1942 med koroškimi slovenskimi družinami ne bilo več treba izvesti, utrakvistična šola — ponemčevalnica — bi izvedla sama uspešno svoje germanizatorno poslanstvo. Iz tega razvidimo, da se usoda našega materinega jezika ne odloča zgolj v šolah, da ne zavisí zgolj od števila k slovenskemu pouku prijavljenih otrok, temveč prav tako od načina in učinkovitosti narodove samopomoči.

(Dalje prihodnjič)

Navaden Iks

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Danes se mi zdi Vitalij nekam bolj bled kakor po navadi,« so njegovi tovariši šepetali med seboj. »Moral bomo bolje paziti nanj.«

»Včeraj se mi je nekaj pritoževal,« je povedal eden izmed njegovih kolegov. »Pravi, da ima veliko dela in da dvomi, če bo vse zmož. Zasmilil se mi je, pa sem prevzel nekaj njegovega posla.«

»Samo, da nam ne umre! Nerodno bi bilo, ker bi nas obrekovali, češ da nismo znali paziti nanj. Grozno!«

Vitalij Kapitulov je zadremal nad prazno stranjo knjigovodske knjige.

»Tiše, tovariši!« so šepetali njegovi kolegi. »Ne smemo ga vznemirjati. Verjetno spet vso noč ni zatisnil očesa. Včeraj se je pritoževal nad sosedi, ki vso noč plešejo. Ljudje so res neuvidevni.«

Na koncu tega delovnega dne je Vitalij pogledal na koledar in ironično nadaljeval:

»Pri nas je vedno tako; le kdaj se bomo navadili spoštovati delovnega človeka? Ne znamo skrbeti za ljudi. Poglejte, spet smo petnajste! Moral bomo pohiteti v blagajno, stati v vrsti za plačo in se utrujati. Ko bom pa zaradi večnega napora prezgodaj umrl, bodo obžalovali, ker so tako grdo ravnali z menoj.«

Ilf in Petrov

Nagrado »Sonning« dobil Lutoslawski

Dansko nagrado za glasbo »Leonnice Sonning«, ki jo podeljujejo vsako leto, je letos dobil poljski skladatelj in dirigent Witold Lutoslawski. Nagrado so izročili skladatelju, ko je imel koncert na danskem festivalu baleta in glasbe.

KOLESA
MOPEDI
HLADILNIKI
HLADILNIKI ZA NIZKO
HLAJENJE
ELEKTRIČNI STEDILNIKI
PAŠNISKE OGRAJE
»HORIZONT«
BRZOPARILNIKI
ZA KRMO

A. in T. BLAŽEJ

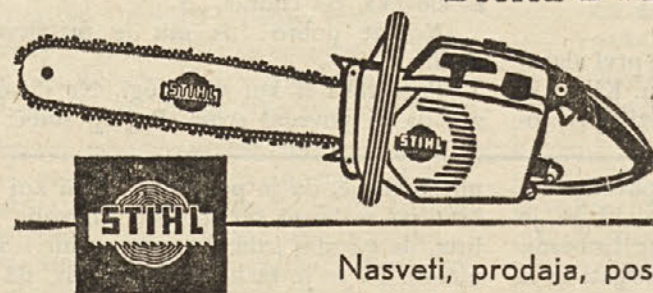
ŠT. VID V PODJUNI
Telefon (0 42 39) 34 63
ŠT. PRIMOŽ — Tel. (04239) 34 6 09

MALI OGLASI

Slovenski fant, star 31 let, želi spoznati dekle, staro do 25 let. Slika zaželena proti vrnitvi. Pišite na: Oštir Ignacij, 49 Rue L. Courouble, Bruxelles 3, Belgien.

Slovenski fant, star 30 let, po poklicu tesar, želi spoznati dekle, staro do 25 let. Slika zaželena proti vrnitvi. Pišite na: Rogeli Vinko, 22 Rue d'Anderlecht, Bruxelles 1, Belgien.

Wieder eine neue, sensationelle Motorsäge von STIHL: die STIHL-040, ca. 8,7 PS stark, 6,8 kg leicht — nur 1,8 Kilo pro PS. Kennen Sie eine Motorsäge, die das übertrifft?

Nasveti, prodaja, postrežba strankam

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja 2
P. Dobrla ves
9141 EBERNDORF
Telefon 04237-246

VOLITVE V JUŽNEM VIETNAMU

Pri nedeljskih volitvah v Južnem Vietnamu sta bila, kot je bilo pričakovati, ponovno izvoljena sedanji predsednik republike in predsednik vlade generala Van Tieu in Cao Ky. Dobila sta en milijon 638 tisoč 902 glasova od skupnih 4.868.381 oddanih glasov. Drugo mesto pa je zavzel civilni kandidat Truong Dinh Dzu; dobil je 800.285. Sledijo drugi civilni kandidati z manjšim številom glasov. V Washingtonu so pozdravili veliko volilno udeležbo kot zmago nad komunisti in kot osnovo za ustavnopravno vlado v Saigonu.

Franz Althoff

Der größte
RENNBAHN-CIRCUS
EUROPAS

EINMALIG IN SEINER ART

14. — 18. September

KLAGENFURT MESSEGELENDE

PREMIERE: Donnerstag 14. September, 19.30 Uhr

danach tägl. 15 und 19.30 Uhr/Sonntag 14.30 und 18 Uhr

Zoo: 10-19 Uhr/Cirkus Tel. 80.4-90

Vorverkauf: Kärntner Landesreisebüro, Neuer Platz

19. — 21. September

VILLACH, Gelände i. d. Tirolerstraße

PREMIERE: Dienstag 19. Sept., 16 und 19.30 Uhr

danach tägl. 15 und 19.30 Uhr

Vorverkauf: Buchhandlung Hüßs & Schleißer, Villach Platz v. 4. Mai, Tel.: 47-00

SADJARJI!

Najbolj zanesljivo rastoča sadna drevesca nudi domača sadna drevnica MARKO POLZER, Lazar pri št. Vidu v Podjuni. Ribizelj, češplje, maravdelj polovična cena. Ing. MARKO POLZER, pd. Lazar ŠT. VID V PODJUNI

ZNAMKA ZAUPANJA
GRUNDNER
Klagenfurt - Celovec
Wiennergasse 10
(Promenadna cona)

STADLER

Möbel

Das führende Einrichtungshaus

WK
MOBEL

Klagenfurt, Theatergasse 4